PUBLICAREA SOCIETĂŢII PSIHOLOGICE DE LA MOSCOVA ÎNTREBĂRI DE FILOZOFIE Și PSIHOLOGII JURNAL, fondat de prof N Ya Grotom și A A Abrikosov ANUL VI Cartea ( ) Sub conducerea profesorilor N Ya Grot și L M Lopatin NOIEMBRIE MOSCOVA / ■ Tigto-litografie Foarte aprobat T-va^i N Kushnerev și N °, strada Pimenovskaya, proprie, casă și οτί y S t J Biblioteca "Runivers " CONŢINUT Pagină Tratat de etică Lorenzo Valla "Despre plăcere și adevărat bine " (Sfârșit) - R S Korelina Conștiința lui Dumnezeu și cunoașterea lui Dumnezeu Amintirea ontolo- o dovadă logică a existenței lui Dumnezeu (Sfârşit) - A A Kozlova Fundamentele psihologiei experimentale -N I Grota Fenomen și esență în viața conștiinței -L M Lopatina Începutul necondiţionat al moralităţii -Vlad S Solovyova Departament special O încercare de reconciliere științifică a diferențelor morale - Negatorii moralității -L E Obolensky În memoria lui Hugo Grotius,- V A Goltsova IV G Shad -θ A Zelenogorsky Referitor la articolul domnului Kozlov: Analiza ultimei lucrări a dlui L N Tolstoi "Maestru și muncitor" - M A B~ch Critică și bibliografie recenzie de carte Moritz V Straszewskl Über die Bedeutung der Forschun- gen auf dem Gebiete der orientalischen Philosophie -EA Bobrov θθ Biblioteca "Runivers" IV Pagină A Dõring Die Lehre des Socrates als social Reformsystem -V Sivodnik H Chermak Despre construcția materiei vii -A Petrovsky P T ^ Kapterev Proprietățile mentale ale femeilor -I G T Ladd Filosofia minții -N Ya Grota W Wundt Logik, II B , Abtheil -G Binet, V Henri, Courtt, Philip Introducere în studiul psihologiei experimentale -I Cărți și broșuri noi primite de editori II REVIEW JOURNALOV Rivista italiana di filosofia martie-iulie -V Valdfn-bjrga Societatea Peihologică (rapoarte despre - de întâlniri, condiții pentru premiul II al lui D A Stolypin și o prezentare a dezbaterii pe ref P A Kalenov "Viața ca luptă morală" și N Ya Grot: "Bazele moralei viaţă şi activităţi") Izvestiya și note Index alfabetic al autorilor și articolelor acestora, recenzii, recenzii de scrisori etc , plasate în Întrebările lui Phil i^Psih " timp de şase ani (-) ■·■'·· Materiale de statistică a revistei Anunturi Biblioteca "Runivers " Pentru cititori Societatea Psihologică din Moscova, care a apărut cu un mic în urmă cu zece ani și nu a avut fonduri și fonduri până în , marginea unei universități anuale nesemnificative de la Moscova și taxe mici de membru, a arătat vârsta de șapte ani, așa cum era de la rusă societate educată, și un trend energic, exprimat nu numai în zeci de semănături și rezumate, ci și în publicarea de lucrări și, pe un număr dintre ele, traduceri ale compușilor filozofic clasic și în șase moduri, revista " Întrebări de filosofie și psihologie", încheie articole exclusiv originale ale scriitorilor ruși Au fost publicate până la patruzeci de cărți (Trudov Obsch , ediții și reviste) În total, din , Societatea a tipărit peste de pagini de eseuri și articole filozofice, i e o medie de - de pagini pe an Fondurile private (donate de domnii Abrikosov și Stolypin) au cheltuit până la de ruble pentru aceste publicații În total, Societatea Psihologică a cheltuit peste de ruble pentru publicațiile indicate pe o perioadă de șapte ani, dintre care de ruble a fost livrat de publicul rus, care a simpatizat cu activitățile Societății de Psihologie și și-a cumpărat lucrările, publicațiile și jurnalul filozofic Dacă luăm în considerare numărul total de abonați ai revistei timp de ani și cumpărători ai publicațiilor Societății, atunci numărul celor vânduți în rândul publicului rus din Biblioteca "Runivers" II CITITORILOR numere separate de cărți și numere ale revistei se vor ridica la peste de exemplare Astfel, numai numerele edițiilor filosofice ale Societății de Psihologie s-au vândut în nu mai puțin de de exemplare anual, ca să nu mai vorbim de creșterea

extraordinară din această perioadă scurtă - în afara activităților editoriale ale Societății, dar parțial sub influența acesteia - literatură filozofică tradusă și originală, care a avut vânzări nu mai puțin extinse și constante Toate aceste cifre și fapte indică interesul care se dezvoltă pe scară largă pentru întrebările filozofice și cunoștințele filozofice în cercurile educate rusești Nu există nicio îndoială că, în viitor, serviciul oferit de inițiativa Societății Psihologice din Moscova pentru dezvoltarea unei educații filozofice serioase în Rusia va fi evaluat în mod corect de către istoricii culturii ruse Din nefericire, Societatea Psihologică, nefiind susținută până acum în activitățile sale de niciun capital semnificativ, altul decât cel pe care ea însăși și-a creat prin propriile sale forțe, este dependentă în activitățile sale de condiții care nu sunt întotdeauna în puterea sa O pierdere majoră accidentală și neprevăzută *) a amenințat să oprească pentru multă vreme, poate, activitatea editorială a Societății de Psihologie și însăși existența revistei filozofice În , a acceptat revista "Întrebări de filosofie și psihologie" (de la A A Abrikosov) în proprietatea și conducerea sa deplină Societatea a putut să-și asigure o parte din pierderile pe care le-a suferit din cauza revistei, ca urmare a depășirii anuale a unui anumit standard al mărimii cărților sale, printr-un mic capital format din vânzarea celorlalte publicații ale sale În prezent, din cauza nenorocirii survenite, Societatea de Psihologie nu ar mai avea, pentru , un capital de rezervă care să poată satisface nevoia menționată *) Furtul unor publicații ale Societății și cărți străine din depozitul încuiat al revistei în timpul verii anului Biblioteca "Runivers" CITITORILOR W Deloc descurajată de o asemenea confluență accidentală a evenimentelor, Societatea de Psihologie a decis totuși să-și continue cu energie activitățile de publicare și tipărire a revistei, fiind sigură că munca sa este utilă și chiar necesară pentru dezvoltarea în continuare a educației filozofice și a autogestiei conștiință în Rusia Dacă în urmă cu șapte ani Societatea învățată, încă aproape necunoscută în Rusia și lipsită de orice mijloace, putea să întreprindă și să completeze o serie de publicații utile și să conducă în mod continuu timp de șase ani, aproape exclusiv din banii abonamentului, un mare jurnal special, atunci este cu adevărat acum , când opera sa a devenit cunoscută atât în patrie, cât și dincolo de granițele ei - printre psihologi nu numai din Germania, Franța, Anglia și Italia, ci și din America, cu care redacția are relații constante - este posibil ca nu ar găsi sprijin printre ruşi oameni educaţi? Această încredere a călăuzit Societatea de Psihologie în hotărârea ei de a continua munca începută *) "Întrebări de filosofie și psihologie" a fost începutul, procesul Toleranța largă și principiul libertății depline de opinie, care au fost puse la baza acestei lucrări, au dat roade bune Toți cei care nu doreau să devină izolați într-o sectă filozofică îngustă au avut acces la jurnal, sub rezerva unui anumit nivel de cunoaștere și dezvoltare filosofică și, prin urmare, jurnalul a unit aproape toți reprezentanții gândirii filosofice din Rusia într-o singură familie prietenoasă Societatea Psihologică din Moscova este profund convinsă că interesul publicului educat rus pentru filozofie și psihologie nu poate slăbi, ci poate doar să devină mai puternic și să se extindă Nu este semnificativ, de exemplu, că în cadrul stabilit la Moscova, cu departamentul educațional al societății *) Și această încredere a fost justificată atât de repede încât între tipul acestui bilet și tipărirea lui, fondul de ediții al Societății de Psihologie reușise deja să primească o donație de de ruble de la respectatul Yu I Bazanova pentru nevoile revistei din

Biblioteca "Runivers" IY CITITORILOR diseminarea cunoștințelor tehnice, "comisia de lectură la domiciliu", care a publicat programe de lectură acasă la aproape toate disciplinele cursului universitar, abonații la lectură filosofică și subiecte filozofice s-au dovedit a fi %? Nu este oare ciudat și faptul că jurnalul de filosofie rusă, din punct de vedere al numărului de abonați, concurează cu singura revistă filosofică din Franța, Revue philosophique, care este răspândită pe scară largă în toate părțile lumii, în timp ce Questions of Philosophie diverge? în principal în Rusia Necesitatea unei elucidari filosofice critice a faptelor realității este acum mai mare ca niciodată Filosofii și psihologii ruși, în măsura posibilităților și capacității lor, și în conformitate cu natura intereselor și activităților lor științifice, ar trebui să-și continue serviciul pentru cauza comună - cauza iluminării poporului rus - și să se străduiască să contribuie la tezaurul de idei şi idealuri a întregii omeniri Biblioteca "Runivers" Tratat de etică de Lorenzo Valla "Despre plăcere și binele adevărat" {Final) II Pentru orice cititor fără prejudecăți al dialogului lui Valla Despre plăcere, este clar că primele două cărți ale acestui tratat sunt în conflict cu a treia Această contradicție a fost bine observată de însuși autor și a încercat să o împace, declarând prin gura ultimului vorbitor al dialogului că epicureanul Beccadelli a vorbit doar de dragul argumentării și în glumă Dar această afirmație a stârnit justa neîncredere a majorității contemporanilor și a savanților de mai târziu, întrucât discursurile lui Beccadelli ocupă o mare parte a tratatului și constituie cea mai puternică latură dialectică a conținutului său Prin urmare, în literatura de mai târziu, s-au format trei puncte de vedere diferite asupra tratatului lui Valla Unii savanți - și cei mai mulți dintre ei - îl recunosc pe Beccadelli drept purtătorul de cuvânt al adevăratelor opinii ale lui Valla și consideră tratatul o predică prost mascată a epicureismului, alții cred că autorul este un catolic evlavios și că Niccoli își exprimă opiniile, alții consideră că scopul tratatului de a reconcilia epicureismul cu creştinismul Va trebui acum să ne familiarizăm cu argumentele diferitelor interpretări ale tratatului lui Valla și atunci ne va fi clar Întrebări de filosofie, carte Biblioteca "Runivers" M KORELIN că problema sensului și semnificației sale este încă deschisă în mare măsură Primii cititori ai dialogului lui Valla l-au tratat foarte rezervat Autorul, după ce și-a terminat lucrarea, a trimis-o, ca de obicei, prietenilor și celebrităților din acea vreme, iar unii dintre aceștia i-au răspuns cu scrisori în care își exprimau impresia generală despre opera sa Dintre răspunsurile care ne-au ajuns, trei se referă la conținutul tratatului; unul dintre ele a fost scris de Traversari, celălalt de Bruni, al treilea de Carlo Marsuppini *) Umanistul florentin Ambrogio Traversari a fost un călugăr evlavios care, cu toată dragostea lui pentru literatura antică, nu a îndrăznit să traducă în latină operele păgâne ale clasicilor greci; dar a tratat cu mare toleranţă opiniile prietenilor săi umanişti El a reacționat exact în același mod la dialogul lui Valla În scrisoarea sa, el laudă tema tratatului, stilul său și refuză să comenteze conținutul său, deoarece "a citit cartea împovărat de treburi"; dar în prealabil recunoaște autorului libertatea deplină de a se ține de orice puncte de vedere și intra într-o luptă cu tot felul de autorităţi Bruni laudă şi stilul autorului "Cu privire la binele cel mai înalt", spune el, "Voi spune că Aristotel, vorbind despre fericirea umană, spune că este încă necesar să se gândească dacă trebuie să se străduiască pentru fericire de dragul plăcerii, sau de plăcere de dragul plăcerii, dar lasă întrebarea

nehotărâtă Mai departe, el afirmă în același loc că acțiunile virtuoase duc la o viață fericită și îi împărtășesc părerea, adică eu prefer să confirm prin judecata mea ceea ce spune deschis, prin ceva, relativ *) Sunt tipărite de Barozzi e Sabbadini, Studi sul Panormita e sul Valla firenze , p - Biblioteca "Runivers" TRACTATIS ETIC LUI LORENZO VALLA dar ceea ce cu siguranţă nu spune " El nu vorbeşte destul de clar despre dialog şi Marsuppini, deşi l-a citit cu cel mai mare entuziasm de trei ori eu că îmi doresc mereu să mă străduiesc numai pentru plăcere " Dar Marsuppini distinge între două feluri de plăcere "Așa cum antichitatea," spune el, "s-a închinat celor două Venus, Urania și Pandemia, așa că trebuie să distingem între două tipuri de plăcere Urania reprezintă o viață castă și cinstită și oferă plăceri corespunzătoare; Pandemia rușinoasă și plebeană dă plăcerile grosimii obrajilor (titillantes) și vicioase Dar tu plasezi adevăratul și cel mai înalt bine în plăcerea care vine din acțiunile bune, iar eu aprob, laud și accept din toată inima părerea ta Pentru a fi convins de forța numeroaselor și foarte grele argumente ale voastre mai mult decât de autoritatea lui Aristip și Democrit, sunt îndemnat de credința creștină, i e Însuși Dumnezeu, care în binele ceresc și veșnic promite numai plăcere și bucurie În ciuda caracterului vag al relației tuturor scrisorilor cu conținutul dialogului și cu toată diferența dintre propriul lor conținut, toți autorii lor par să înțeleagă aproximativ aceeași idee de bază a lui Valla și îl consideră un predicator al plăcerilor De altfel, dacă Cuviosul Traversari ar fi văzut esența dialogului în cartea sa a treia, unde se propovăduiește renunțarea la plăcerile pământești de dragul fericirii de dincolo de mormânt, și-ar saluta cu bucurie persoana care gândește și nu ar cita în scrisoarea sa de răspuns parcă l-ar justifica pe Valla și despre dreptul fiecăruia de a avea și de a-și proteja convingerile Pe de altă parte, Bruni consideră că esența dialogului este întrebarea dacă trebuie să lupți spre plăcere sau spre virtute și nu menționează deloc cartea a treia a tratatului, vorbind despre conținutul ei Puțin diferit, se pare, el înțelege elementul de bază Biblioteca "Runivers" M KORELIN ideea lui Valla Marsulpini În opinia sa, cartea a treia a dialogului nu cere renunțarea la plăceri, ci, dimpotrivă, prezintă un nou argument în favoarea lor, întrucât Dumnezeu însuși promite plăceri în cer în același fel și astfel, parcă, le dă sancțiune divină Doar în această ipoteză se pot împaca afirmațiile lui Marsuppini că el, după ce a citit dialogul lui Valla, se va strădui mereu spre plăcere și că credința creștină l-a convins mai ales de justiția argumentului lui Valla Alți cititori moderni, care au avut dorința și posibilitatea de a-și exprima sincer opiniile cu privire la dialogul lui Valla, au identificat direct argumentele lui Becca cu opiniile autoarei Deci, Poggio l-a învinuit pe Valla pentru asta *); Philelfo, într-o scrisoare către un tânăr, îi atribuie lui Valle învățătura că trebuie să cauți numai plăcerea în viață **); D Pontano, elev al lui Beccadelli, care l-a cunoscut personal pe Valla în tinerețe, spune că autorul dialogului "l-a respectat doar pe Epicur" ***) Această viziune asupra tratatului lui Walla a avut loc în secolele al XVI-lea și al XVII-lea, iar la Conciliul de la Trent această lucrare a fost înscrisă în indexul cărților interzise, drept urmare este decupată în multe exemplare tipărite ale lucrărilor colectate ale lui Walla Același punct de vedere îl au și istoricii filozofiei din secolul al XVIII-lea, care, ca și Bruckner și Deland, sunt interesați de dezvoltarea gândirii filosofice în epoca umanismului timpuriu ****); dar mai ales răspândită *) Opera Valine, p Cu toate acestea, această acuzație se află în invectiva

împotriva lui Valla, alături de invenții, fără îndoială, calomnioase **) Citat din Mancini Vita di L Valla firenze , p ***) Opera Fontani Bas Vol II p ****) După Brucker, Valla în acest dialog ad Ep icuri hortos transiit non sine magna famae suae contumelia (Historia critica philosophiae Lipsiae T IV, p) Conform lui Deland, Valla, par un excès de prudență, avoit employé sous les ménagemens convenables pour faire passer la doctrine p'Epicuer et la rendre homogène au christianisme, but he ne pouvoir manquer d'étendre la liberté de l'homme sans mesure et sans bornes: il ne donnoit rien à la grâce (Qeslandes: Histoire critique de la philosophie T IV Amsterdam , p)' Biblioteca "Runivers" TRACTATIS ETIC LUI LORENZO VALLA ea a primit un loc ciudat după apariția operei lui Vogt, prima mare lucrare despre istoria umanismului italian Georg Vogt, a cărui carte a avut o mare influență asupra istoriografiei Renașterii și este încă principala sursă de informare despre umanism pentru nespecialiști, vede în tratat o predicare inteligentă a plăcerilor senzuale, deși mascată de raționamente pioase "Fără îndoială", spune el, "miezul cărții este o glorificare a plăcerii senzuale, deși conceptul de voluptas este reinterpretat și victoria lui nu pare să fie ultimul cuvânt al moralității Dar această mască nu a intervenit deloc cu impresia că autorul propovăduia o senzualitate nestăpânită Luând măsurile de precauție necesare, autorul "cu toate acestea apără întotdeauna drepturile naturii senzuale cu cea mai seducătoare dexteritate, iar această dexteritate l-a entuziasmat pe cititor, pentru că era nouă și îndrăzneață și auzise de o sută de ori etica creștină de la predicatori Nestăpânirea (Die Licenz), care pare întotdeauna atât de atrăgătoare pentru o persoană, este prezentată aici într-un sistem complet, ca un drept natural "Impresia de dorit a fost întărită de faptul că tratatul conține multe șmecherii împotriva călugărilor și a monahismului; "întreaga desfășurare a disputei reprezintă un atac continuu asupra înțelegerii lor înguste a problemelor profunde ale vieții" Dar, având în vedere toate aceste considerații, Vogt pare să se sustrage de la o evaluare categorică a tratatului Balla asupra fondului și se mărginește să afirme efectul acesteia asupra cititorului "Este destul de clar pentru noi", spune el în încheiere, "că Valla, prin aceste raționamente, a creat o astfel de opinie încât el consideră plăcerea ca fiind bunul cel mai înalt, că forma disputei este o simplă precauție, iar victoria a eticii creştine are doar o dreptate iluzorie Odată ce s-a exprimat o viziune otrăvitoare asupra vieții, era aproape Biblioteca "Runivers" M KORELIN nu contează dacă este susținut de autor sau nu" *) Vogt lasă deschisă întrebarea dacă Walla este conștient sau nu un predicator al plăcerilor senzuale și dacă întreaga carte a treia servește doar ca o mască ipocrită împotriva acuzațiilor**), sau dacă reprezintă o încercare de a da o sancțiune creștină epicureismului Cu toate acestea, asumarea influenței tratatului asupra cititorului este justificată de aproape toată literatura care l-a precedat și de multe studii ulterioare Istoricii umanismului de după Vogt au dat o evaluare și mai decisivă a tratatului lui Walla Astfel, Janicek caracterizează programul umanist în felul următor, a cărui implementare cea mai detaliată este dată de Valla în dialogul său: "eliberarea senzualității de spiritismul creștin, reabilitarea naturii, cercetarea, eliberată de jugul scolastic, exclusivitatea dominația frumuseții " Pentru Janicek, o introducere în dialog, unde vede ironie în fiecare propoziție, iar a treia carte mistică nu este altceva decât o mască care nu poate înșela pe nimeni, iar raționamentul pus în gura lui Bruni nu este atât doctrina stoicilor ca punctele de vedere ale ascezei medievale Din

acest motiv, tot raționamentul lui Beccadelli Janicek ia în considerare expresia adevăratelor opinii ale lui Valla, cu excepția justificării încălcărilor fidelității conjugale, la care se referă la "zona trucurilor retorice" ***) *Georg Voigt Die Wiederbelebung des classischen Alterthums oder das erste Jahrhundert des Human ismus Aufl Berlin V I, p - **) În prima ediție a cărții sale, Vogt vorbește mai hotărât El vede în tratat o predicare conștientă a senzualității și o explică parțial prin dorința autorului de a-și arăta independența față de orice fel de autoritate, parțial prin iritarea personală împotriva catolicismului pentru o încercare nereușită de a obține un loc în curia lui Martin al V-lea (Die Wiederbelebung Berlin , P-) · ***) Janitschek' Die Gesellschaft der Renaissance in Italia und die Kuni^t Stuttgart , P ii - '   este Geiger El declară direct că Beccadelli expune opiniile lui Valla, pe care le reduce la două propoziții principale: în primul rând, "ceea ce natura a produs și format nu poate fi decât lăudabil și sacru *, iar în al doilea rând: "natura este aceeași sau aproape aceeași cu Dumnezeu" Aceste propuneri îi amintesc lui Geiger de materialismul de mai târziu și i se par extrem de dezastruoase pentru adevărata morală Al doilea dintre ele, "egalizarea făpturii cu Creatorul zdruncină temeliile creștinismului, iar primul distruge bazele moralității ferme, deoarece pune plăcerea în locul virtuții voinței sau a iubirii de bine și aversiune față de rău" *) O asemenea viziune asupra tratatului lui Valla a devenit foarte răspândită, iar alți savanți ai Renașterii o repetă fie ca adevăr general acceptat, fără a supune conținutul dialogului unei analize ulterioare **), fie încercând să-l fundamenteze pe o asemenea analiză Astfel, Barozzi, după ce a detaliat conținutul tratatului, recunoaște raționamentul evlavios al lui Valla ca o simplă măsură de precauție necesară în condițiile vremii, iar în cartea a treia a dialogului nu vede decât un mijloc de a da o lovitură stoicismului urat și din punct de vedere religios *** ****)) Dar argumentul lui Barozzi nu este convingător: notează doar că opiniile lui Beccadelli corespund stării critice a lui Valla și înclinației sale către plăcerile senzuale *♦**) Între asta și *) L Geiger Renaissance und Humanisnius in Jtalien und Deutschland Berlin , p (în colecția Oncken) ' **) Așadar, Symonds (Renașterea în Italia: renașterea învățării Londra) se limitează la a remarca că Valla susținea drepturile cărnii în opoziție cu învățăturile filozofiilor și bisericilor (p) După Monnier (Marc-Monnier La Renaissance de Dante à Luther), Valla se proclamait épicurien, réhabilitait la chair (p) cp pastor Geschichte der Pãpste seit dem Ausgang des Mittelalters eu, p și următoarele ***) Luciano Barozzi-Lorenzo Valla in Studi sul Panormita e sul Valla firenze , p și (Opera lui Baroishcha a fost scrisă încă din și a rămas nepublicată până în) ****) jbid R T£ și argumentele lui Only Valla despre adulter Barozzi, ca și Janicek, consideră o glumă   au apărut noi interpretări ale dialogului, iar F Gabotto a considerat necesar să reconsidere încă o dată întrebarea care dintre vorbitorii dialogului exprimă adevăratele opinii ale autorului său *) Gabotto a ajuns la concluzia că Valla ar trebui considerat fondatorul noului epicureism Gabotto consideră pe bună dreptate sarcina principală în clarificarea sensului tratatului ca fiind soluția a două întrebări: în primul rând, "constituie oare raționamentul lui Niccoli un adaos firesc la discursul lui Panormita-Beccadelli, sau sunt în contradicție reală și completă cu fiecare dintre ele? altul", și în al doilea rând, dacă este tratat într-un spirit complet revoluționar sau extrem de conciliant în raport cu

creștinismul (p Dar metoda folosită de autor în rezolvarea acestor întrebări nu oferă și nu poate da o concluzie decisivă În primul rând, Gabotto nu supune tratatul unei analize amănunțite și se limitează la simpla lui prezentare, care este însoțită de câteva observații care nu sunt esențiale pentru întrebările pe care le-a pus Atunci, nu numai că ignoră atitudinea față de tratatul contemporanilor săi, dar nu nu acordă importanță opiniilor lui Valla însuși, exprimate în celelalte scrieri ale sale După Gabotto, în general este greșit extrage o teorie filozofică completă din cărți scrise de autor la diferite vârste și în diferite condiții de viață "Poate că nu există nicio secțiune în istorie", spune Gabotto, "unde ar trebui să observăm cu atâta sârguință cronologia ca în istoria gândirii" ( ) Fără îndoială, o comparație mecanică a citatelor, dactilografiate din diverse lucrări ale autorului, poate da o concepție incorectă a viziunii sale asupra lumii; dar lucrările sale în diferite momente, cu grija critică a cercetătorului, pot servi ca un excelent comentariu reciproc, deoarece mai târziu *) Ferdinand Gabotto Lorenzo Valla și epicureismul în quattrocento Studio Milano-Torino (inițial în Rivista di Filosofia scientifica) Biblioteca "Runivers" TRACTATIS ETIC LUI LORENZO VALLA Lucrările noastre, fie că sunt dezvoltări ulterioare, corectări sau chiar negări ale celor anterioare, sunt în orice caz indisolubil legate de acele puncte de vedere și stări de spirit pe care le-au stârnit lucrările timpurii ale scriitorului Cu această metodă, bazată pe conținutul dialogului, argumentul lui Gabotto conform căruia ideile lui Valla sunt exprimate de Becca delli se rezumă la două observații minore: în primul rând, în opinia sa, este imposibil să admitem că "un tânăr cu personajul lui Lorenzo " a fost capabil de "extaz ceresc Nici un fel, și că el a crezut literalmente în vechea carte a mișcării iudaice în anul de după nașterea lui Hristos, de la care este împrumutată descrierea Ierusalimului ceresc" În al doilea rând, Walla însuși spune în prefață că va lupta împotriva stoicilor "assumpto patrocinio epicu-reorumu", iar acestei afirmații i se acordă prioritate față de contrariul Cu toate acestea, Gabotto însuși nu consideră acest argument decisiv și încearcă să-și fundamenteze concluziile prin observații ale vieții italiene din secolul al XV-lea În primul rând, în societatea italiană din această epocă se dezvăluie un epicureism practic; prin urmare, "cu caracterul îndrăzneț și războinic al lui Valla, era destul de firesc să devină steagul moralității epicureene" Mai mult, cu puțin timp înaintea dialogului, Valla a publicat o "comparație a lui Cicero cu Quintilian", în care îi dădea preferință acestuia din urmă; apărarea epicureismului, căruia Cicero i-a fost ostil, a dat o nouă lovitură "idolului de aur" al umaniștilor ( ) Mai departe, în Italia în această epocă nu exista o religiozitate profundă; dar s-a respectat evlavia exterioară și, în această condiție, papalitatea a tolerat indiferența religioasă O astfel de dispoziție explică existența celei de-a treia cărți a dialogului: "Valla nu ar fi trebuit să trateze creștinismul cu ostilitate totală", spune Gabotto, "deci, probabil, într-o anumită măsură (qualcosa) Biblioteca "Runivers" M KORELIN există un spirit de reconciliere sinceră" între primele două cărți și a treia Dar doar într-o anumită măsură: "cea mai mare parte a cărții a treia, cea mai cunoscută și mai accentuată în spiritul creștin, nu este și nu poate fi adevărata expresie a gândirii autorului / ci doar un pașaport (un possaporto pel rimanente) pentru compoziția sa" Valla nu avea încă un patron atât de puternic precum a fost Alphonse de Arragon mai târziu și să vorbească cu o predică deschisă epicurienilor ismul nu era sigur ( ) Pe baza tuturor acestor

observații, Gabotto ajunge la concluzia că "Valla a vrut să proclame superioritatea epicureismului nu numai în viața practică, ci și în gândire; dar în unele părți ale dialogului el însuși a fost supus influenței inconștiente a curentului opus, iar în alte părți a trebuit să se adapteze la el în mod conștient, dacă nu forțat, în așa măsură încât și-a mascat, apoi și-a negat adevăratul gând "(-) Dar în ciuda valorii acestor observații, în ciuda plauzibilității concluziei, argumentul lui Gabotto, exagerat de general și puțin fundamentat de fapt, nu poate avea o importanță decisivă Deci, conform punctului de vedere cel mai răspândit al dialogului De voluptate - adevăratele opinii ale autorului sunt exprimate de Beccadelli, iar scopul real al tratatului este propovăduirea epicureismului și mai ales a plăcerilor senzuale, iar cartea a treia și toate evlaviosul discursurile lui Valla sunt recunoscute doar ca o mască îmbrăcată de autor ca măsură de precauție împotriva acuzațiilor b Dar destul de devreme a început să apară o viziune diferită asupra dialogului lui Valla Deja în secolul al XVI-lea, umanistul spaniol Vives considera că a treia carte a dialogului este expresia adevăratelor opinii ale lui Valla și îl lăuda pe autor pentru ele *) În secolul al XVIII-lea, unul dintre primii biografi ai lui Walla, olandezul Wildschut, a înclinat *) Vezi Mancini Vita di Lorenzo Valla firenze , p , Biblioteca "Runivers" TRACTATIS ETIC LUI LORENZO VALLA la aceeasi parere "Nu voi ascunde", spune el, "că la început l-am bănuit pe Valla de devotament complet pentru epicureism; dar după ce am citit din nou întreg eseul și am cântărit cu atenție totul, m-am răzgândit și nu ezit să apăr cazul lui Valla Wildschut crede că Valla "a scris multe lucruri diferit de ceea ce credea el", și că a jucat rolul unui epicurian "de distracție și de dragul argumentării" Dovada în acest sens este, în primul rând, faptul că Valla "a discutat despre filozofie extrem de liber, dar întotdeauna (ubivis locorum) cu respect, seriozitate și evlavie despre subiectele religioase", iar în al doilea rând, că victoria într-o dispută cu o simpatie generală rămâne lui Niccoli, care "a apărat cauza lui Hristos împotriva stoicilor şi epicurienilor" *) Wildschut merge mai departe și, ca un protestant raționalist, îl acuză pe Valla de superstiție catolică în înfățișarea vieții de apoi și în alte concepții teologice **) Părerile lui Vives și Wildshut nu par să fi influențat literatura de mai târziu, dar, independent de acestea, cunoașterea directă cu tratatul lui Valla a făcut o impresie similară unor cercetători Deci, Heinrich Ritter, fără a intra în analiza dialogului și fără a lua în considerare contradicțiile acestuia, consideră cartea a treia o expresie a adevăratelor concepții ale lui Valla ***) Din același punct de vedere se află istoricul catolic al filosofiei Iptekl **** *****)) și unul dintre cei mai buni experți despre Valla, Falen **** ") În vremurile moderne, doar trei studii *) Jesaiae Wildschut Despre viața și scrierile lui Lamentius Valla Lugduni , p **) Lucrurile pe care ea le-a explicat despre fericirea veșnică a Preafericitului sunt mai ingenioase decât adevărate În această scriere se găsesc și semne de superstiție, care se află în om De aceasta îi aparțin ceea ce spune despre nașterea lui Hristos (Op p) și măreția Mariei (Op p și) precum și ceea ce are despre mirosul trupurilor cerești Ibid p ***) H Ritter Geschichte der Philosophie Hamburg IX, P- - ****) Alb Stockl Geschichte der philosophie des Mittelalters Mainz Ш, p *****) I Vahlen Lorenzo Valla Berlin , p Другой авторъ изследования о Валѣ негазајеся высказать опредѣленное мнение о диалого Tu esti Biblioteca "Runiverse" M KORELIN tels s-au opus viziunii general acceptate a dialogului lui Walla; dar unul dintre ei, Fiorentino, cel mai bun expert în filozofia Renașterii,

un altul Gaspari, unul dintre cei mai buni istorici ai literaturii italiene, și al treilea, Mancini, cel mai amănunțit biograf al lui Valla Fiorentino nu vede nimic nou în primele două cărți ale tratatului lui Valla "Ce spune această carte, care a făcut atât de mult zgomot?" se întreabă el "Spune nici mai mult, nici mai puțin decât ceea ce toată lumea a simțit și a făcut totul Reabilește plăcerea pe care mistica medievală a urmărit-o fără milă (perseguitato a morte), condamnă virginitatea, în care creștinismul vede o perfecțiune mai mare decât în maternitate, demonstrează că însăși fericirea din viața de apoi se reduce la plăcere Cele mai multe dintre aceste prevederi erau cunoscute: de la greci au fost atinse de Epicur, de la romani de Cicero" *) Epicur sau Cicero, dar citează în apărarea oricărui autor, inclusiv aici pe stoici, dacă ar găsi de la ei păreri potrivite O altă remarcă a lui Fiorentino cu privire la această parte a tratatului lui Valla este destul de adevărată: nu o doctrină, ci aplicarea ei, făcută cu atâta rigoare logică încât ist schwer, spune el, die eigentliche Meinung eines Mannes ausfindig zu machen, welcher so geschmeidig ist wie Laurentius Valia, und bestandig so viele Rücksicht auf geltende Meinungen nimmt (Monrad: Die erste Controverse über den Ursbeiche und das Ronzìi zu Florenz, Aus dem dânischen von Michelsen, Gotha i i, p) ♦) Fiorentino Il Risorgimento filosofico nel quattrocento Napoli , p - Căzând în auto-contradicție, Fiorentino spune puțin mai departe: il principio svolto nelle due prime parti del dialogo è mutuato dai primi libri di Cicerone nell'opera De Finibus (p) Această opinie, exprimată neîntemeiată, este ușor infirmată printr-o simplă comparație a conținutului ambelor lucrări Biblioteca "Runivers" TRACTATIS ETIC LUI LORENZO VALLA ry nu se oprește în fața dificultăților din partea opiniilor general acceptate (convenienze), atât religioase, cât și politice *) Dar, potrivit lui Fiorentino, primele două cărți ale dialogului lui Valla nu constituie învățătura lui pozitivă, ci doar o critică a creștinismului tradițional; opinia reală a autorului este exprimată de Niccoli **), întrucât, conform declarației acestuia din urmă, Beccadelli a vorbit în glumă Acest singur argument, în luarea deciziei asupra întrebării extrem de controversate, dacă Beccadelli sau Niccoli exprimă adevăratele opinii ale lui Valla, nu poate fi în niciun caz considerat concludent, deoarece o astfel de afirmație a autorului este foarte ușor de explicat printr-o simplă precauție În același mod, Fiorentino interpretează a treia parte a dialogului, nu concludent, deși foarte plauzibil Cea mai originală, s-ar putea spune chiar, singura latură originală a doctrinei etice a lui Valla constă, potrivit lui Fiorentino, în atitudinea autorului față de creștinism "Dacă există ceva nou și îndrăzneț în tratat", spune Fiorentino, "este critica creștinismului", iar această critică se găsește nu numai în primele două, ci și în a treia carte a dialogului "Valla este de partea epicurienilor, modificându-le învățătura prin admiterea unei vieți de apoi", spune Fiorentino și citează o serie de citate din tratat pentru a dovedi că Walla a dat moralei creștine un caracter complet eudemonistic *) Ibid , p gușă Nu putem fi de acord cu opinia lui Fiorentino că din discursul lui Valla despre patriotism (vezi "Întrebări Phil and Psychol " Septembrie , p -ii) rezultă cu inevitabilitate logică că "un individ sau în combinație cu alții nu dă niciodată o idee despre datoria în etică, nici a suveranității în politică "Dar această întrebare este în afara sarcinii noastre, întrucât nu avem în vedere evaluarea etică a tratatului lui Valla **) În primele două cărți, după Fiorentino, parlano in modo discettativo gl'interlocutori, iar în ultima Niccoli da la sentenza risolutiva, ch'é

quella accettata naturalmente dallo scrittore Ibid Biblioteca "Runivers" x M KORELIN b acea latură a moralității creștine, care este cea mai apropiată de epicurea Scopul este plăcerea; continuarea ei nesfârşită în viaţa de apoi reînnoieşte insuficienţa epicureismului, ale cărui izvoare de plăcere se usucă la începutul morţii "*) În această reconciliere a epicureismului cu creștinismul, Fiorentino vede sensul tratatului și sensul acestuia "Însemnătatea importantă a lui Valla", spune el, "constă, după părerea mea, în relevarea asemănării moralei creștine cu epicureismul, la fel cum în epoca anterioară a fost recunoscută o altă asemănare în tipul de călugăr Dacă plăcerea trupească este înțeleasă ca un contrast cu spiritualul, atunci una sau alta poate fi preferată: vei fi fie un godente, fie un anahorit Creștinismul a împăcat ambele aspirații: în această viață există un contrast, în viața de apoi nu este Prin urmare, corpul este epuizat în această viață pentru a se ridica din ce în ce mai puternic în următoarea și a se bucura pentru totdeauna Stoicii și epicurienii s-ar putea referi la autoritatea creștinismului: primul, susținând că plăcerea trupească împiedică virtutea, care constituie desăvârșirea sufletului, al doilea, arătând spre viața de apoi, fericirea promisă, care nu este altceva decât plăcere infinită Valla se străduiește să lupte (combattere) nu cu creștinismul, ci cu interpretarea falsă a acestuia, care a fost făcută de ipocriți Concluzia cărții sale De Voluptate nu este un subterfugiu, ci o convingere Tendința autorului se dezvăluie atunci când îi compară pe stoici cu fariseii, iar pe epicurieni cu saducheii; el pune mai presus de toate nu epicureismul antic, ci nou si crestin **) "Ceea ce a formulat Valla", își încheie raționamentul Fiorentino, "a fost în mintea tuturor: plăcerea nu numai că nu este contrară direcției creștine, *) Ibid , p o - **} Ibid , p , Biblioteca "Runivers" TRACTATIS ETIC LUI LORENZO VALLA dar constituie şi scopul acesteia Dacă beatitudinea vieții de apoi constă într-adevăr în bucurie, atunci de ce ar trebui să fie interzisă bucuria în viața actuală* *)? - Dar o asemenea interpretare a tratatului ridică o serie întreagă de obiecții, care nu sunt eliminate de cartea lui Fiorentino În primul rând, dacă epicureismul în spiritul antic este saduceanism, atunci de ce îl predică Valla cu atâta minuțiozitate și convingere? Se poate ca toată jumătatea dialogului, ocupată de raționamentul lui Beccadelli, să fie doar o glumă și extrem de dăunătoare, după Niccoli **) În plus, Fiorentino ignoră cu desăvârșire dovezile lui Niccoli conform cărora bucuriile cerești pot fi realizate doar printr-o renunțare hotărâtă la plăcerile pământești ***), și fără a explica acest Fapt, nu se poate susține că scopul tratatului este reconcilierea creștinismului cu epicureismul Prin urmare, dacă ținem cont de faptul că Fiorentino exagerează epicureismul dialogului în reprezentarea vieții de apoi, atribuind în mod greșit lui Valle opinii pe care nu le-a exprimat ****), atunci va fi clar că punctul de vedere al tratatului lui Fiorentino a fost neacceptat nici măcar de acei savanţi care îl consideră pe Niccoli purtător de cuvânt al doctrinei lui Valla Astfel, Gaspari respinge hotărât interpretarea dialogului dintre Vogt și Janicek, întrucât Valla în toate scrierile sale este "un bun creștin " Raționamentul lui Beccadelli urmărește, în opinia sa, "numai să infirme, să stoicească și să evidențieze astfel un loc pentru credință* În plus, "dacă discursul lui Niccoli a fost un simplu chip *) Ibid , p ii **) Vezi cartea anterioară "Quest Philosoph ", p ***) Ibid , p Vallae, Opera, p ****) Deci, conform lui Fiorentino, Il Valla non ha ritegno di accetare la risurrezione de'corpi per la più squisita soavità dei piaceri venerei Fiorentino compară chiar și paradisul

Vallei cu Mohammedov (p , p) În timp ce Valla spune: quae suavtias (din hrana cerească, constând din trupul și sângele lui Hristos) ita per omne corpus usque ad medidlas infusa erit, ut nulla Venus nec comparanda sit nec requiratur op p Biblioteca "Runivers" õ M KORELIN măsura, atunci Valla l-ar forța să se întoarcă atât de des cu edificari către sine?" Limitându-se la astfel de argumente pentru a respinge opinia general acceptată, Gaspari îi reproșează și lui Fiorentino că a exagerat epicureismul lui Valla și el însuși prezintă dialogul De voluptate ca un evlavios predică a ascezei în numele fericirii vieții de apoi * **)) Cel mai bun biograf al lui Valla Girolamo Mancini se alătură concepției lui Fiorentino asupra dialogului De voluptate, dar el îl înfățișează pe autor ca pe un creștin și catolic mai bun^ decât este prezentat de Fiorentino După Mancini, scopul principal al tratatului este acela de a-l justifica pe Epicur din acuzațiile împotriva lui și împacă învățăturile sale cu creștinismul Epicur avea două clase de dușmani care i-au distorsionat doctrina: stoicii, care au făcut acest lucru de dragul succesului învățăturilor lor, și cei mai neînfrânați dintre adepții săi, "adulteratori dell'epicureismo" (adulteratori dell'epicureismo) în fraza lui Mancini rătăcirile stoicilor și falșilor epicurieni, clarificând adevăratele doctrine ale întemeietorului școlii și dovedind analogia lor cu credințele creștine despre atingerea beatitudinii (consequimento della felicità), care este limita dorințelor umane"*) Dar în dialogul lui Valla nu găsim nici una, nici alta Unde, în primul rând, este expusă adevărata învățătură a lui Epicur? Raționamentul lui Beccadelli, potrivit lui Mancini, nu numai că nu exprimă opiniile lui Valla, dar face parte din polemica sa în apărarea lui Epicur În cuvintele sale, "Beccadelli, în cartea a doua, cu o inteligență și un curaj rari, dezvoltă până la consecințe extreme sistemul adulterilor epicureismului, care doreau ca spiritul să fie sclav al impulsurilor trupești care s-au răzvrătit împotriva lui *) Anunț Gaspary Geschichte der Italienischen Litteratur B Berlin , p și **) Mancini, p p Biblioteca "Runivers" TRACTATIS ETIC LUI LORENZO VALLA înfrângeri ale religiei și rațiunii" * *) Walla nu putea împărtăși astfel de păreri, pentru că poseda toate virtuțile care sunt negate acolo, - și-a lăudat mama, care, văduvă devreme, nu s-a recăsătorit de dragul creșterii copiilor , și, vorbind într-un eseu despre dezastrele de la Napoli, a exclamat: "un astfel de rezultat se întâmplă întotdeauna în astfel de cazuri care încep cu ororile și fărădelegea" **) ' Mai mult, Mancini crede că această parte a tratatului, de fapt, nu aparține lui Valla În prima ediție a dialogului care nu a ajuns până la noi, care a fost pe jumătate mai scurt decât cel care s-a păstrat, după toate probabilitățile nu a existat o astfel de răutate Toate aceste "fantezii senzuliste și panteiste ale doctrinei adultere a lui Epicur" au fost introduse în dialog mai târziu, sub influența vicleanului Beccadelli, care avea într-adevăr asemenea vederi ***) Deci, adevăratele opinii ale lui Valla sunt enunțate, potrivit lui Mancini, în cea de-a treia carte a dialogului Acolo, autorul "respinge morala păgână fără omisiuni și echivocuri și își întemeiază propriile judecăți pe etica creștină, curățată de superstiție, de oroarea reală sau imaginară a asceților înaintea desfășurării vieții" ****) a treia carte găsim care este cu totul opusă, și anume afirmația că dorința de beatitudine dincolo de mormânt este incompatibilă cu plăcerile pământești, afirmație pe care Mancini, ca și Fiorentino, o ignoră complet Dar pe lângă scopul principal al dialogului, reconcilierea epicureismului cu creștinismul, Mancini vede în el altul și anume lupta împotriva păgânismului umaniștilor, despre care Valla însuși vorbește

în prefața tratatului *****) Acest *) Ibid , p *♦) Ibid , p ***) Ibid , p · ****) Ibid , p , cp p '' *****) Ibid , p Vezi cartea anterioară "Întrebare Filosof, și PsycholDstr • despre Întrebări de filosofie, carte ώ Biblioteca "Runivers" M KORELIN lupta a fost cauzată, în opinia sa, de faptul că umaniștii s-au împărțit în două tabere: unii, ca Beccadelli, Poggio și alții, în urma lui Boccaccio, "erau reprezentanți ai unui senzaționalism foarte accentuat și aveau o atitudine negativă față de creștinism; alții, precum Biondo, Veggio, au călcat pe urmele lui Petrarh și erau credincioși creștini Printre aceştia din urmă s-a numărat şi Valla, care din tinereţe a studiat cu atenţie literatura creştină * **)) Mancini îl consideră pe Valla un catolic atât de evlavios încât neagă chiar ostilitatea față de monahism ♦♦) În primul rând, în lucrările reprezentanților umanismului timpuriu nu se poate găsi nicio manifestare a păgânismului ***), iar Valla însuși în prefață se ridică numai împotriva acestei opinii că păgânii virtuoși nu vor fi condamnați la chinurile veșnice și o astfel de concepție nu are nimic în comun cu păgânismul În ceea ce privește interesul lui Valla pentru creștinism, acesta nu poate fi negat în niciun fel, având în vedere numeroasele sale scrieri legate de învățătura bisericească Dar aceleași scrieri nu admit să-și recunoască autorul ca un catolic evlavios și ortodox, întrucât într-una dintre ele a criticat Vulgata, în alta a negat autenticitatea simbolului apostolic, în a treia a dovedit falsitatea unuia dintre fundamentele autorității seculare a papei, în a patra (De professione religiosorum) a respins meritul religios în asceză Deci, opiniile asupra dialogului lui Valla, exprimate în lucrările lui Fiorentino, Gaspari și Mancini, nu au putut decât să zdruncine opiniile actuale asupra acestei cărți a lui Vogt, *) Mancini, p **) Ai lettori superficiali possa sembrare che osteggi alcune istituzioni cattoliche, in specie il monachiSmo, spune Mancini (p), uitând că, permițând această instituție, Valla nici nu a putut încerca să împace epicureismul cu creștinismul ***) Vezi despre asta în cartea mea: "Umanismul italian timpuriu și istoriografia sa" Numărul I, pp și urm Numărul II, pp - și passim Biblioteca "Runivers" TRACTATIS ETIC LUI LORENZO VALLA Janicek și alții Dar Fiorentino și adepții săi nu au reușit să-și fundamenteze ferm interpretările și să ofere din punctul lor de vedere o explicație satisfăcătoare a conținutului cărții lui Valla Este destul de firesc, așadar, ca cel mai recent biograf al lui Valla, Max von Wolff, să se oprească cu nedumerire înaintea dialogului "Despre plăcere" El remarcă în primul rând impresia contradictorie pe care o face acest tratat spune, pentru că acea altă concluzie "ar livra fără milă autorul în mâinile unei Inchiziții răzbunătoare * Dar Wolf constată că în a treia carte a dialogului, "apărarea creștinismului este scrisă cu căldură religioasă, cu un sentiment extrem de sincer și convins, cel puțin în aparență" și că Pe de altă parte, "viziunea naturalist-epicuriană" este prezentată cu atâta claritate și cu atâta raționament încât, în ciuda unor exagerări și uneori a unui ton jucăuș, nu se poate presupune că raționamentul lui Beccadelli este dat doar pentru a le infirma "Aici se află o contradicție", spune Wolf, "care la o persoană modernă ar părea greu de rezolvat, dar la o persoană din secolul al XV-lea mi se pare că nu este complet inexplicabilă " Umaniștii, în opinia sa, au păstrat biserica exterioară- Pietatea catolică și a acceptat în același timp "viziuni naturaliste" ale antichității antice "În capul lor", spune el, "au fost în liniște, fără discuții (gedankenlos), învățături catolice acceptate și idei păgâne, percepute cu râvnă viu: pur și simplu credeau într-un singur lucru; cealaltă a fost percepută ca o știre interesantă,

și extinsă și aprofundată de cercetările științifice "*) Asemenea considerații, pe lângă netemeinicia lor, cu greu *) Max von Wolff Lorenzo Valla, sein Leben und seine Werke Eine Studie zur Litteratur-Geschichte Italiens im XV Jabrhunderts Leipzig M KORELIN Dialogul lui Valla poate fi explicat Asemenea contradicții sunt posibile în viață și se regăsesc în biografiile umaniștilor, dar fie nu au fost observate, întrucât ecleziasticismul tradițional nu a influențat nici asupra gândirii, nici asupra activității, fie au încercat să le împace cu mai mult sau mai puțin succes Existența unor contradicții ireconciliabile într-un tratat și autorul cu același entuziasm pentru vederi opuse, așa cum crede Wall Wolf, este de neconceput din punct de vedere psihologic Deci, discuția repetată a dialogului lui Valla "Despre plăcere", în opinia noastră, nu a condus la o soluție la întrebarea care dintre vorbitorii dialogului exprimă adevăratele opinii etice ale lui Valla și a lăsat complet deoparte un altul, nu mai puțin întrebare importantă, dacă vorbitorii dialogului exprimă opinii morale anti-reale sau contemporane ale autorului Să încercăm să dăm un răspuns cât mai precis la ambele întrebări III Având deplină încredere în declarațiile lui Valla, ideea generală a tratatului său poate fi formulată după cum urmează Singurul și adevăratul bine este plăcerea, iar activitatea etică a omului constă în alegerea celui mai înalt dintre toate binele; și întrucât cea mai înaltă plăcere este fericirea de dincolo de mormânt, atunci o persoană ar trebui să se străduiască exclusiv pentru aceasta și să renunțe la plăcerile pământești incompatibile cu o astfel de aspirație Avem dreptul să suspectăm sinceritatea afirmațiilor autorului și să respingem astfel ideea generală a dialogului său pe care a prezentat-o? Pentru a răspunde la această întrebare, să luăm în considerare mai întâi acele comentarii pe care autorul însuși le-a făcut la tratat Walla vorbește de dialogul De voluptate de mai multe ori în celelalte lucrări ale sale; dar propriile sale cuvinte adesea nu fac decât să întunece adevăratul sens al tratatului său de etică Cert este că conținutul dialogului, în ciuda   pe evlavia introducerii sale și a ultimei cărți, a dat naștere nu numai la atacuri ale dușmanilor, ci și la acuzații din partea Inchiziției Wally a trebuit să se justifice și să se apere, iar în apărarea sa, se pare că se abate uneori de la adevăr Astfel, răspunzând invectivei lui Poggio, care l-a acuzat ipocrit de atacuri imorale la adresa călugărițelor, Valla declară în mod explicit că propria sa părere este exprimată în cartea a treia a dialogului și că l-a scos în mod deliberat pe Vegio, un om extrem de pios, ca apărător a epicureismului, astfel încât "era mai limpede că cuvintele, rostite de el sub înfăţişarea unui epicurian, sunt date numai spre dispută *) Dar a doua afirmație a lui Valla este o minciună deliberată: cuviosul de mai târziu Vegio, în tinerețe, s-a remarcat printr-un caracter diferit și, în plus, a fost scos la iveală abia în a doua ediție, iar în prima locul său a fost ocupat de Beccadelli, cel autor al celebrului Hermaoroditus, unul dintre cei mai promiscui oameni ai timpului său Și mai amănunțit Wall a vorbit despre dialogul său De voluptate în două apologii, determinată de întâlnirea sa cu Inchiziția, deoarece din această lucrare au fost extrase mai multe propuneri eretice Una dintre aceste scuze, publicată în colecția lucrărilor sale, este adresată Papei Eugen al IV-lea, cealaltă, încă necunoscută, constituie probabil planul său inițial **), și poate avea un alt scop, independent "Acuzatorii mei spun că urmez învățăturile lui Epicur; dimpotrivă, îl mustresc și îl condamn , spune Valla în cea de-a doua scuză și se

referă la prefața primei cărți a dialogului, unde numește poporul epicurien "proscris și disprețuitor" (A (£o cf Op) "În cartea a treia continuă Valla, "condamnăm pe epicurieni împreună cu alte filozofii *) Opera, p , **) Se intitulează: Defensio in philosophia Laurentii Vallensis, viri doctis-simi atque eloquentissimi şi se află la Biblioteca Naţională din Paris (Fond lat D) Biblioteca "Runivers" M KORELIN Fami, pentru că virtuțile lor au scopul nu al vieții veșnice, ci al vieții pământești Dar Epicur nu ar fi trebuit să fie supus unui asemenea blestem printre alți FILOZOFI; altfel, asemenea bărbați celebri nu l-ar fi urmat, deși rațiunea îl îndeamnă să facă acest lucru, întrucât considera cea mai înaltă binecuvântare în plăcerea spirituală (in animi ^ voluptate) Mai departe Valla dezvoltă această poziție și iese în apărarea lui Epicur, deși cu mare prudență și, în cele din urmă, se recunoaște indirect ca susținător al acestui filozof, în ciuda condamnării ascuțite a învățăturii sale tocmai exprimate "Întrucât am propus întrebări despre filozofie", spune el, "nu era potrivit ca dușmanii mei să-i reducă la teologie, cu atât mai mult cu cât numele de Epicur, despre care se argumentează, nu are nimic rău (nihil habeat viții) printre filozofii și toți anticii Platon, capul filozofilor, a recunoscut (constituit) plăcerea spiritului ca fiind cel mai înalt bine, deși nu laudă plăcerile trupești numai cu condiția ca de dragul lor să neglijăm marile binecuvântări Dacă are cineva puțină încredere în mine, din moment ce citez cuvintele unui scriitor grec (graeca afferenti), să citească traducerea politicianului Candide Decembrio, precum și traducerea lui Gorgias Leonardus (Bruni) și alte lucrări Dar Aristotel spune în cartea a zecea a Eticii, ca și în multe alte lucrări, că se îndoiește dacă cineva ar trebui să lupte spre fericire de dragul plăcerii sau după plăcere de dragul fericirii Prin urmare, dacă raționăm corect, atunci vina pentru acest nume (adică pentru Epicur) trebuie să fie pusă nu pe mine, care am urmat oameni învățați, ci pe adversarii mei, care urmează ignoranții * Trecând apoi la doctrina că virtuțile trebuie urmărite nu de dragul lor, ci de dragul plăcerii și că plăcerea este cel mai înalt și singurul bine, Valla își apără cu fermitate punctul de vedere și își dovedește ortodoxia cu citate din Sf Biblioteca "Runivers" TRACTATIS ETIC LUI LORENZO VALLA Sfânta Scriptură, așa cum o face în cartea a treia a dialogului Această discuție foarte circumstanțială nu are niciun interes în elucidarea adevăratului gând al lui De voluptate, deoarece nu poate exista nicio îndoială cu privire la acest punct Același lucru se poate spune despre dovada lui Valla cu privire la aplicabilitatea cuvântului voluptas la beatitudinea de dincolo de mormânt, care a fost considerată erezie de către adversarii săi Dar mai sunt două puncte în scuzele inedite ale lui Valla, în care încearcă să-și justifice punctul de vedere despre plăcere, care merită atenție Într-un capitol (quarta quaestio de auctoritate sacrarura scripturarum de voluptate) dovedește că preotul însuși Scriptura recunoaște plăcerea ca fiind cel mai înalt bine "În cartea Genezei, Moise spune: pap-taverat antera Deus ab initio Paradisura voluptatis Ce s-ar mai putea oferi plăcerii?!, exclamă Valla Și un dar atât de mare s-a făcut nu cunoașterii, nici virtuții, nici oricărei alte lucruri care se numără printre binecuvântări " Un alt capitol este și mai caracteristic, unde Valla dovedește că orice plăcere este bună (ap omnis voluptas bonum sit): "Dumnezeu a dat o astfel de natură simțurilor noastre, spune el, "că ne bucurăm de anumite lucruri ca fiind plăcute, în timp ce altele, ca neplăcute, ne provoacă neplăcere De exemplu, ne oferă două să mâncăm mere; doctorul mi-a interzis să le mănânc, dar tu nu Am mâncat pe amândoi și mie îmi

fac rău, dar nu și ție, cine este de vină pentru asta: mere sau eu? Bineînțeles că sunt și de aceea eu însumi, după ce am făcut un păcat, sunt pedepsit Același lucru este valabil și pentru suflet Adam a acționat împotriva poruncii lui Dumnezeu și a făcut o alegere proastă, pierzând totul din cauza unui singur copac și mai ales a celui care era pomul vieții Dar dacă acel măr nu ar fi fost interzis, atunci , desigur, dulceata ei nu ar fi facut rau Deci, vina este a celui care a facut o alegere proasta, si nu pe un subiect prost ales Tot acest raționament este în puternică contradicție cu capitolul IX al cărții a treia a dialogului, unde se afirmă direct că noi Biblioteca "Runivers" M KORELIN trebuie să ne abținem de la plăcerile pământești dacă vrem să ne bucurăm de viitor, căci ne putem strădui fie pentru una, fie pentru alta, dar nu pentru amândouă împreună (Op , Ç) În consecință, pentru o persoană care crede în învățătura bisericească, nu poate fi vorba de nicio alegere, iar plăcerile pământești trebuie să-i apară ca un rău de netăgăduit Așa că Niccoli se uită la ei, numindu-i "mama viciilor" Dar în cartea a doua a dialogului este dovedită tocmai acea propoziție ♦), pe care Valla o apără în acest capitol al apologiei Așadar, scuzele nepublicate ale lui Valla nu oferă temeiuri solide pentru a clarifica adevăratul sens al tratatului său de etică Cu toate acestea, subminează foarte mult mărturia autoarei din replica lui Poggio că discursul lui Beccadelli este dat în dialog doar de dragul argumentării Este adevărat că și aici Walla îl condamnă cu hotărâre pe Epicur și, făcând aceasta, se bazează pe prefața evlavioasă a tratatului său și pe cartea a treia a sa, impregnată de nu mai puțin evlavie Dar într-o apărare ulterioară, autorul lasă să scape că, după exemplul multor "oameni de știință", l-a urmat pe Epicur și apără plăcerile pământești, ceea ce face să se îndoiască de sinceritatea renunțării sale la cartea a doua a dialogului Aceeași impresie o produce o altă apologie a lui Valla, deși este adresată papei însuși, căruia anterior îi trimisese doar a treia carte a tratatului său *) **) În această scuză, Walla atinge aceleași puncte și doar își extinde și dezvoltă argumentul Dar aici, departe de a-l respinge pe Epicur, îl împroșcă cu laude Epicur a fost un om rău? Valla exclamă: "A fost devotat lăcomiei? Dimpotrivă, cine este mai moderat, temperat, mai modest decât el? Nu găsesc mai puține vicii la niciunul dintre toți filozofii și *) capac XXV et passim **) Mancini, p Biblioteca "Runivers" TRACTATIS ETIC LUI LORENZO VALLA foarte multi oameni virtuosi (honesti) atat printre greci cat si printre romani erau epicurieni ( ) Dar aceasta nu-l împiedică să se prezinte ca un luptător pentru credinţă (fidei pro-pugnator) "H-a hotărât să dovedească", spune el, "că nu există virtute adevărată, decât să slujească lui Dumnezeu, astfel încât nu pot să bată joc de iubitorii Neamurilor, care pretind că au avut adevărate virtuți și și-au întors sufletele plăcute adevăratului Dumnezeu, deși nu au crezut în răsplata Lui, nici în pedeapsă, nici în răsplata după meritul celor vii sau pentru morți "( ) Dar această evlavioasă asigurare este imediat urmată de dovada că orice plăcere este bună, iar într-o altă lucrare a lui Wallus se spune că dialogul său De voluptate a fost scris nu împotriva umaniștilor nelegiuiți, ci împotriva tratatului De consolatione phi-losophica al cuviosului Boethius, care a încercat să împace schimbarea stoică cu creştinismul *) Așadar, comentariile lui Valla asupra propriului tratat, fără a se uita la scopul lor, nu numai că dau motive deplin de a nu avea încredere în afirmațiile sale, dar subminează și încrederea în sinceritatea învățăturii sale despre incompatibilitatea plăcerilor pământești cu dorința de fericirea vieții de apoi De fapt, din însuși Faptul de scuze, reiese clar că Valla avea motive să ascundă adevăratul

sens al tratatului său, dacă centrul de greutate al acestuia stă în raționamentul lui Beccadelli, iar din răspunsul lui Poggio reiese clar că el, în caz de nevoie, nu s-a oprit în fața unui neadevăr cunoscut Pe de altă parte, dacă Valla credea sincer că asceza este singurul mijloc de a obține fericirea vieții de apoi, atunci de ce încearcă să demonstreze că orice plăcere este bună și să apere învățăturile lui Epicur? Dar se poate presupune că Walla urmărește în tratat o sarcină teoretică și complet abstractă - de a demonstra că orice ♦) Vezi De libero arbitrio ci (Op p oooo) Există un indiciu în acest sens în cartea a treia a dialogului în sine, De voluptate (Op p) Biblioteca "Runivers" M KORELIN plăcerea pământească, deși rămâne bună în sine, devine rea doar ca un obstacol în calea dobândirii fericirii veșnice Sub această ipoteză, sensul moral al tratatului se reduce la asceză, așa cum este formulat în capitolul ç-lea al cărții a treia a dialogului *) Prin urmare, considerăm că prima și cea mai esențială condiție pentru clarificarea semnificației tratatului lui Valla este soluția întrebării dacă autorul a avut opinii ascetice! Cu o soluție pozitivă la această problemă, dialogul ar trebui să fie recunoscut ca o varietate curioasă, dar neinteresantă de predici monahale; în cazul unui răspuns negativ la acesta, va fi necesar să se respingă ideea principală a tratatului, care este prezentată de autorul însuși Avem dovezi fără îndoială că, în ultima parte a vieții sale, Valla a fost departe de asceză În anii ai secolului al XV-lea, i e La douăzeci de ani de la scrierea tratatului, a apărut o controversă între Valla și Poggio, Poggio acuzându-l că a sedus-o pe servitoarea surorii sale Răspunzând acestei acuzații, Walla, fiind duhovnic, vede latura imorală, rușinoasă a acestei acuzații nu într-o relație ilegală, ci în faptul că iubita lui era slujnica Respingând această ultimă împrejurare, el chiar, cu oarecare mândrie, admite Faptul însuși și îi dă o explicație foarte caracteristică S-a hotărât să fie cleric și de aceea nu a vrut să se căsătorească; dar rudele lui credeau că intră în cler pentru că era incapabil de viață de familie Apoi el, pentru a demonstra că "abstinența lui nu vine dintr-o lipsă de trup, ci din priceperea spiritului *, și a intrat în această relație În plus, sora lui nu avea copii și descendența lor ar putea înceta; pentru a evita această nenorocire, s-a hotărât să dobândească urmași Prin urmare, doar el a intrat într-o relație, dar nu cu o servitoare, ci cu o fată liberă, avea trei *) Op R Vezi cartea anterioară "Quest Philos and Psychol "; p Biblioteca "Runivers" TRACTATIS ETIC LUI LORENZO VALLA copii la vârsta de doi ani și consideră că este crud să o alunge In concluzie, Valla isi glorifica concubina pentru fidelitatea fata de sotul sau nelegitim *) Așa scria Valla, deja secretar apostolic și având vreo de ani Este plauzibil ca în munca sa de tinerețe să fi acționat ca un predicator al ascezei? La aproximativ zece ani de la apariția cărții Despre plăcere, Valla a scris un dialog, De professione religiosorum, în care a negat cu prudență, dar cu insistență, orice merit moral ascetismului Virtuțile monahale, în opinia sa, nu sunt deloc necesare pentru mântuire: folosirea corectă a banilor nu este mai puțin o virtute decât sărăcia; căsătoria nu este mai mică decât celibat, iar utilizarea rezonabilă a libertății este mai mare decât ascultarea A împărți totul săracilor până la propria sărăcire este o prostie, potrivit lui Valla, iar el nu condamnă supunerea necondiționată doar la cei care nu se pot ridica la ceva mai înalt Valla afirmă în continuare că rangul monahal nu conține niciun merit, le refuză călugărilor dreptul la numele religiosi și îi numește sectă, vede în jurământul monahal o conștiință a instabilității morale și o

frică sclavă de pedeapsă "Mănăstirile", spune el în adevăr, pot fi numite un refugiu, în care, ca la Romulovo, se adună mizeria omenirii pomană, ajutor la ceremoniile sacre ale bisericii"; de aceea ezită să dea dialogului său titlul De mendaci religiosorum nomine et prerogativa, după cum sugerează unul dintre interlocutori Este posibil să presupunem că autorul unui astfel de dialog în anii săi mai tineri ar putea predica cu sinceritate asceza? *) Opera p **) L Vallae Opuscula tria ed J Vahlen Viena , p și următoarele Biblioteca "Runivers" M KORELIN În fine, în De voluptate în sine, nu este greu de observat o tendință anti-ascetică Să vedem mai întâi ce fel de stoicism predică Bruni, împotriva căruia atât Beccadelli, cât și Niccoli se opun atât de unanim? Bruni în raționamentele sale realizează doar două gânduri: despre depravarea omului și despre atitudinea ostilă a naturii față de el *), dar ambele viziuni ale esenței sunt străine de stoicism Adevărat, stoicii, ca și Bruni, susțineau că există mai mulți oameni răi decât buni; dar Bruni explică acest lucru prin înclinația naturală a omului către rău și aversiunea față de bine, în timp ce pentru stoici efortul pentru bine și aversiunea față de rău este firesc pentru om, legea naturii sale, iar faptele rele provin din afectele sale, adică din amăgirile minții lui, orbit de starea bolnavă a sufletului său Doctrina lui Bruni despre depravarea fundamentală a naturii umane nu a fost împrumutată de la stoici, ci constituie unul dintre fundamentele viziunii ascetice medievale asupra lumii Și mai departe de stoicism este punctul de vedere al lui Bruni că natura îl conduce pe om la răul moral și îl urmărește cu dezastre fizice Pentru stoici, natura este o zeitate; ea îndreaptă omul spre bunătate, iar nenorocirile fizice nu sunt deloc rele pentru un înțelept, ci, dimpotrivă, un mijloc benefic pentru exercitarea proprietăților sale morale Apărătorul stoicismului din tratatul lui Valla proclamă nu viziunea stoică, ci monahală că lumea zace în rău Așadar, Bruni, ținta principală a atacurilor lui Beccadelli și Niccoli, sub masca stoicismului, duce la îndeplinire viziunea j/sonahică care stă la baza ascezei medievale Exclusiv împotriva monahismului, dar nu pratavG stoicism îndreptat şi ' foarte multe atacuri Beck kale la şi Deci, el atacă postul ** ***)), deși stoicii nu l-au cerut niciodată, respinge prețul virginității **♦), deși stoicii *) Vezi anterior cartea "Întrebare Philosopher, and Psycho " pp - " **) Ibid , p ***) Ibid , p Biblioteca "Runivers" TRACTATIS ETIC LUI LORENZO VALLA nu a protejat-o niciodată Căzând asupra stoicilor, Beccadelli ridică împotriva lor acuzații foarte ciudate, care, totuși, pot fi foarte bine aduse călugărilor de atunci Potrivit lui, stoicii sunt fie vorbitori leneși, fie oameni leneși care, nevrând să muncească, duc un mod de viață presupus contemplativ - dar în esență leneș - și și-au adaptat doctrina la acesta În plus, ei înșiși nu îndeplinesc ceea ce prescriu altora și prin munca altora vor să obțină beneficii de la cei de la putere *) Nu putem pune la îndoială sinceritatea atacurilor asupra opiniilor lui Bruni, nu putem nega sensul foarte clar al atitudinii ostile a autorului; la virgines sancti-moniales și de aici rezultă că predicarea ascetică a lui Valla nu ar fi putut fi sinceră Considerentul de mai sus, precum și faptul că Walla este un susținător al ascezei doar pe o singură pagină a dialogului său "Despre plăcere", duc la concluzia neîndoielnică, în opinia noastră, că propovăduirea ascezei în capitolul IX al cărții a treia a acest tratat nu este o convingere etică a autorului, ci un truc ipocrit prin care el împacă contradicția flagrantă dintre predica lui Beccadelli și raționamentul lui Niccoli Dar dacă este necesar să respingem asceza lui Valla, atunci orice legătură între primele două și

ultima carte a tratatului său este ruptă, iar dialogul este lipsit de orice concluzie etică, întrucât autorul, după ce a condamnat morala lui Beccadelli din punct de vedere creștin, vizualizare, nu o înlocuiește cu alta Prin urmare, respingând asceza lui Valla, trebuie fie să admitem că acesta a avut scopul de a arăta imposibilitatea oricărei morale, condamnând singura posibilă, fie să admitem că Beccadelli își exprimă convingerile etice Dar prima presupunere este inadmisibilă, pentru că nici în dialogul "Despre plăcere", nici în celelalte scrieri ale lui Walla, nu găsim urme de asemenea *) Opera, p Biblioteca "Runivers" M KORELIN pe care un scepticism extrem Valla este un critic peste tot, dar critica lui nu se reduce niciodată la negare Rămâne a doua presupunere, a cărei corectitudine nu este greu de dovedit, bazându-se pe tratatul în sine, și mai ales pe comentariul de mai sus al autorului însuși Apărarea lui zelosă - Epicur, numeroasele sale citate din cele sfinte Scripturile, ca dovadă că plăcerile pământești sunt bune, efortul lui zelos de a dovedi că toată plăcerea este în esență bună, arată clar în ce etica se află simpatiile lui Valla Nu trebuie uitat că el apără toate aceste propuneri nu numai în tratat, ci și în scuze împotriva acuzațiilor ecleziastice, deși i-a fost mult mai ușor să iasă cu o simplă referire la cartea a treia a dialogului În cele din urmă, chiar din construcția tratatului, este ușor de văzut în ce parte din el sunt cuprinse adevăratele opinii ale lui Valla În prefața dialogului, el promite să vorbească despre adevăratele virtuți, dar în textul însuși, doar doctrina plăcerilor se opune virtuților false În cartea a treia, reprezentantul eticii creștine Niccoli refuză, din lipsă de timp, să dovedească nenorocirile vieții pământești și nesemnificația bucuriilor ei, adică, fundamentele eticii creștine, așa cum este înțeleasă aici ^Ca urmare a acestui fapt, conținutul etic al dialogului este epuizat de predica lui Beccadelli Dar dacă părerile morale ale lui Valla sunt expuse în primele două cărți ale dialogului, pe care le considerăm de la sine înțeles, atunci care este semnificația celei de-a treia cărți? Am văzut că unii savanți foarte autorizați consideră că scopul tratatului este reconcilierea epicureismului cu creștinismul Într-adevăr, dorinţa de a împăca noua dispoziţie cu creştinismul străbate ca un fir roşu toată activitatea ştiinţifică şi literară a primilor ^Umanişti Apare în scrierile ulterioare ale lui Valla ca De professione religiosorum și De libero arbitrio Dar în dialogul De voluptate nu se poate găsi decât slab și Biblioteca "Runivers" TRACTATIS ETIC LUI LORENZO VALLA încercări atent mascate de a sancționa doctrina plăcerii dintr-o subtilitate creștină Astfel, dragostea pentru Dumnezeu este motivată de faptul că El ne-a creat capabili să ne bucurăm de lucruri bune și ne-a adus aceste lucruri bune; dar după aceea se spune că dragostea pentru Dumnezeu se exprimă în asceză *) Valla citează chiar acel celebru text al Sfintelor Scripturi: "drepții vor trăi prin credință", pe baza căruia ulterior, dacă morala lui Beccadelli nu a primit sancțiuni, asceza a fost răsturnată Dar din acest text se trage doar concluzia că virtuțile neamurilor nu duc la mântuire **) Concluzia directă din cartea a treia a tratatului nu este o sancțiune, ci o condamnare a epicureismului de către creștinism Valla nu a putut sau nu a vrut să dea o asemenea împăcare în dialog, iar raționamentul lui Niccoli are, în opinia noastră, un alt sens Valla nu a arătat niciodată în viața sa sau în scrierile sale un puternic sentiment religios, cu toate acestea, el este mai interesat de chestiunile religioase și ecleziastice decât alți umaniști Catolicismul contemporan i s-a părut întotdeauna o forță de luat în seamă, de unde și interesul pentru Biserică și creștinism Dar

această putere mare nu a stârnit niciodată în el admirație reverentă; dimpotrivă, el a tratat întotdeauna cu o critică extrem de îndrăzneață nu numai învățătura bisericească, ci și fundamentele ei religioase Valla nu numai că a negat autoritatea seculară a papei, dar în tratatul său De professione religiosorum a înaintat propunerea că un preot, ca un levit din Vechiul Testament, nu are niciun avantaj față de o persoană seculară Autenticitatea simbolului apostolic a fost pentru prima dată respinsă de Walla, care a supus întreaga Vulgata unei critici ascuțite, deși numai din punct de vedere al limbajului Dar atitudinea lui şi *) Op-, R- - **) Ibid , p Biblioteca "Runivers" M KORELIN conținutul său este departe de a fi impregnat de credință necondiționată Cel puțin, în tratatul De professione religiosorum, el nu ezită să numească "prostă" porunca evangheliei despre perfecțiune Scopul celei de-a treia cărți a acestui dialog este de a dovedi caracterul crud eudemonistic al eticii creștine Că tocmai aceasta a fost aspirația autorului este evident atât din dialogul în sine, cât și mai ales din apologia inedită a lui Valla, unde o astfel de înțelegere a creștinismului este subliniată și mai puternic Astfel, explicând scurtul capitol al XII-lea al cărții a III-a a dialogului, unde se spune că Dumnezeu ar trebui să fie iubit ca originar al celor mai multe plăceri și al capacității noastre de a ne bucura de ele, i e ca sursă a oricărui bine, Valla împacă cu acest punct de vedere învățătura că plăcerea este cel mai înalt și singurul bine "Deși Dumnezeu însuși", spune Valla, "este singurul bine și chiar bine (ipse solus bonus et etiam bonum), dar el însuși nu este bucuria, distracția, dragostea (caritas) și plăcerea mea, și toate acestea vin de la el, ca din sursă de bunătate, la fel cum bucuria sau plăcerea pe care o primesc când te contempl nu sunt eu sau tu, ci o calitate care este formată de sentimentul meu și de corpul tău ca obiect Același lucru se poate spune despre contemplarea lui Dumnezeu Bucuria, plăcerea, dragostea, beatitudinea, fericirea umană și alte lucruri de același fel nu sunt substanțe, ci calități; iar Dumnezeu este o substanță Prin urmare, El nu este fericirea omului, ci, după cum am spus, sursa fericirii Dar de aici rezultă că o persoană ar trebui să-L iubească pe Dumnezeu nu pentru desăvârșirea Sa, ci numai pentru plăcerile pe care le oferă, adică ar trebui să iubească numai plăcerile și să se străduiască numai pentru ele Pentru a atenua oarecum utilitarismul extrem al unui astfel de punct de vedere, Valla demonstrează în scuze că, în opinia sa, "deși plăcerea este cel mai înalt bine pentru o persoană, nu plăcerea în sine este cea care excită iubirea, ci Dumnezeu" Biblioteca "Runivers" TRACTATIS ETIC LUI LORENZO VALLA Dar această dovadă este extrem de artificială și complet sofisticată Potrivit lui Valla, "plăcerea este generată de simțurile noastre și de obiectele percepției lor; "În raport cu Dumnezeu, această plăcere este iubire; de aceea nu iubirea excită iubirea, ci obiectul ei (ergo amor non amatur, sed objectum) Deci, Dumnezeu, care este obiectul celor binecuvântați, este obiectul iubirii, iar iubirea este însăși fericirea (amatio autem ipsa beatitudo est) Din acest punct de vedere, morala lui Beccadelli și etica creștină sunt două sisteme, identice ca bază, care este dorința de plăcere, și diferite doar prin conținutul prescripțiilor morale Așa le explică Niccoli: dacă viața de apoi este negata, învățătura lui Beccadelli este corectă; dacă o recunoaștem, atunci de dragul fericirii viitoare este necesar să practicăm asceza creștină Walla nu împacă, ci doar compară, două sisteme etice, lăsând cititorul să aleagă pe oricare după gustul lui "Nu pentru virtute", spune el, "ci pentru plăcere de dragul ei, atât cei care vor să se bucure în această viață, cât și cei care o

doresc în viitor ar trebui să se străduiască" *) Dar această comparație este departe de a fi imparțială: sistemul lui Beccadelli este atent fundamentat și dezvoltat logic, iar asceza catolică este în tratat o cerere nemotivată, un fel de capriciu al unei zeități IV Rămâne să luăm în considerare întrebarea ce a cauzat tratatul lui Walla și ce semnificație are acesta în istoria dezvoltării gândirii etice în Renaștere În primul rând, dacă constituie o reproducere a unui sistem antic, sau dacă a fost cauzat de moralitate *) Non honestateni, sed voluptatem propter se ipsam esse expetendam tam ab iis, qui in hac vita, tam ab üs qui in futura gaüdare volunt op p Q Întrebări de filosofie, carte v Biblioteca "Runivers" Õ M KORELIN noua viață a epocii sale contemporane? Nu este greu de arătat că literatura clasică a jucat aici doar rolul de autoritate, care trebuia să sancționeze viziunile și aspirațiile moderne, și că "epicureismul" tratatului este original la origine Sistemul etic al lui Valla, așa cum este exprimat de Beccadelli, este o încercare de a pune etica în afară de orice dependență de religie, de a o baza pe psihologia individuală, de a șterge îndatoririle unei persoane din natura sa Mai presus de cerințele naturii, etica lui Valla nu știe nimic, iar punctul de plecare al învățăturii sale este punctul de vedere conform căruia la baza activității morale umane este sentimentul de autoconservare și dorința de plăcere care rezultă "Nu este nimic atât de caracteristic", spune el, "prin natura întregii specii de ființe vii, ca păstrarea propriei persoane, a vieții, a corpului și eliminarea a ceea ce pare dăunător Și ce păstrează viața mai mult decât plăcerea?' *) Lupta pentru plăcere este o cerință a naturii; prin urmare, o persoană are un drept nelimitat la! toate plăcerile și plăcerile imorale nu există Interesele altor persoane au o importanță secundară Etica lui Valla este destul de individualistă, propovăduind exclusiv fericirea personală, și ținând cont de ceilalți oameni doar pentru că dragostea lor, direct și indirect, aduce multă plăcere "În primul rând", ne învață Valla, "evitați răul, pericolele, grijile și ostenelile; în al doilea rând, încercați să fim iubiți, căci aceasta este sursa plăcerii", iar pentru aceasta "trebuie să ne antrenăm cu exerciții zilnice pentru a ne putea bucura de beneficiile altora și a ne sacrifica pe ale noastre, pentru ca oamenii să ne iubească, și acest lucru se va întâmpla numai atunci când îi iubim și vom încerca să le oferim bune oficii, dar dacă acest lucru este neglijat, atunci viața noastră nu va *) Opera, p **) Ibid , p Biblioteca "Runivers" TRACTATIS ETIC LUI LORENZO VALLA o concesie la moralitatea altruistă, dar este și supusă unor restricții foarte mari: în primul rând, de dragul celorlalți, pot fi sacrificate numai interese personale nesemnificative și, în al doilea rând, se recomandă câștigarea respectului general și evitarea dușmăniei și, de asemenea, serviciile fictive Prin urmare, tot felul de înșelăciune și ipocrizie etc , nu numai că nu sunt interzise, ci sunt direct recomandate de etica lui Valla, întrucât viciile sunt o invenție umană și "epitetul necinstit nu face rău" *) În plus, însăși întrebarea atitudinii față de oameni ocupă un loc foarte secundar în discursurile lui Beccadel, al căror conținut principal este predica celei mai nestăpânite senzualitate Din ce sistem filozofic ar putea fi împrumutată o asemenea etică? Walla este numit epicurean și el însuși îl apără cu râvnă pe Epicur; dar sistemul său se abate foarte substanţial de la Epicur în cele mai fundamentale întrebări Plăcerea, care este cel mai înalt bine pentru Epicur, constă în ataraxie, într-o stare de spirit calmă, iar plăcerea pozitivă are doar sensul unui mijloc care elimină cauzele unei încălcări a liniștii sufletești Pentru Valla, cel mai înalt bine constă

în plăcere, din plăcerea pozitivă, iar liniștea sufletească este doar unul dintre tipurile de plăcere Epicur vorbește cu reproș despre sărbători, despre plăcerile sexuale și senzuale în general, prescrie doar satisfacerea cât mai moderată a nevoilor necesare și, în plus, prin cele mai simple mijloace Valla cere cele mai rafinate și mai variate plăceri pentru toate cele cinci simțuri și regretă că avem doar , și nu de simțuri Conform învățăturilor lui Epicur, starea spiritului este cu atât mai înaltă și mai importantă decât senzațiile corporale, încât cineva poate simți plăcere chiar și în mijlocul torturii și chinurilor Valla respinge diferența de esență dintre suflete ♦) Ibid , p * Biblioteca "Runivers" M K O P E l și H ъ și plăcerile trupești, nu vorbește deloc despre primul și îl numește un nebun care simte plăcere în timp ce se află în taurul lui Falaris Aceeași diferență este și în prescripțiile private ale ambelor sisteme etice: de exemplu, Epicur interzice dragostea pasională, Walla în numele ei prescrie adulterul etc În anumite puncte ale învățăturii sale, Walla este de acord, desigur, cu Epicur și mai ales cu Aristippus și hedoniştii anteriori; dar el însuşi declară într-un tratat că nu aderă strict nici la Epicur, nici la vreun alt sistem Metoda lui este că citează fiecare scriitor, inclusiv aici pe stoici, dacă găsește în ei o viziune potrivită pentru el însuși Dar acesta nu este eclectism în sensul convențional al cuvântului Punctul de plecare al raționamentului lui Walla nu este dorința de a reconcilia sisteme diferite Dimpotrivă, el îi tratează pe toți filozofii, inclusiv pe Epicur, cu critici ascuțite, iar propriile sale opinii servesc drept bază pentru această critică dimpotrivă, concluziile din prevederile principale sunt făcute de acesta cu o succesiune strict logică La baza construcțiilor sale etice stă viața, și nu învățăturile vechilor; ei împrumută numai, acolo unde este posibil, citate și numai pentru a da mai multă autoritate în ochii cititorului propriei lor învățături Legătura inseparabilă a tratatului lui Valla cu realitatea modernă va fi dezvăluită cu deplină claritate dacă o comparăm cu viața și aspirațiile primilor umaniști După ce au rupt cu asceza și cu morala construită pe ea, primii umaniști au simțit nevoia urgentă de a crea un sistem etic care să ofere justificare teoretică și sancțiune morală pentru activitățile și aspirațiile lor De aici și numeroasele încercări de a se alătura unui sistem etic antic și cel mai adesea stoicismului cu cultul său Biblioteca "Runivers" TRACTATIS ETIC LUI LORENZO VALLA volum de virtute Stoicismul a reprezentat o mare comoditate pentru umaniști în două privințe: împotriva "virtuții" era imposibil să obiectezi oponenților lor din punct de vedere catolic, iar pe de altă parte, prin virtute stoică se putea înțelege ceea ce-i place Așadar, Lombardo da Serico a dorit să "urmeze natura cu virtute*, Vergerio a identificat virtutea cu știința, Loecki cu elocvența*) Dar stoicismul era foarte puțin potrivit stării de spirit și aspirațiilor umaniștilor, ceea ce era deja recunoscut de Petrarh, care considera această filozofie "mai aproape de adevăr decât de viață* Prin urmare, la începutul secolului al XV-lea, căutarea unui sistem etic mai potrivit este foarte animată și intensificată Bruni, unul dintre interlocutorii dialogului, a scris cu puțin înainte de apariția lui un tratat Isagogicon moralis disci-plinae, în care afirmă în mod explicit că reprezentanții noii direcții nu pot trăi fără un astfel de sistem "Acum, toată amăgirea noastră provine din faptul", spune el, "că trăim fără un scop definit Ca niște orbi, mergem în întuneric nu de-a lungul vreunui drum definit și vizibil, ci de-a lungul unei cărări care se întâmplă să ne întâlnească, astfel încât de multe ori noi înșine nu știm unde ne vor duce pașii "*♦) Când, în ,

același Bruni a tradus Etica lui Aristotel, această traducere a provocat o entuziasm extraordinar în rândul umaniștilor Bruni a redat τ αγαθόν al lui Aristotel în expresia latină summum bonum, care a provocat controverse ample și acerbe "Traducerea lui a acestui summum bonum", spune un contemporan, "a fost atacată de spanioli și venețieni și a fost contestată de toți filozofii italieni ai vremii * ***) În mijlocul acestei controverse despre "binele mai mare" și sub ea *) Vezi cartea mea: Umanismul italian timpuriu și istoriografia sa Emisiune II Moscova p - **) Ibid , p ***) q BCeg al acestei controverse, vezi Mancini p , p PP Întrebări de filosofie, carte treizeci, Biblioteca "Runivers" Revizuirea revistelor Rivista italiana di filosofia martie-iulie M Novaro Conceptul de infinit și problema cosmologică Conceptul de infinit este la fel de vechi ca filozofia însăși, dar rezolvarea diferitelor întrebări legate de el a progresat foarte lent Fără a realiza conținutul acestui concept, a fost mult timp abuzat de teologi, metafizicieni și chiar matematicieni Marele merit al lui Locke constă în faptul că a indicat limitele aplicației sale În toate problemele filozofice și matematice care au legătură cu conceptul de infinit, dificultatea constă în principala contradicție: infinitul este dat într-o formă finită Astfel, infinitul este definit ca coeficientul unei diviziuni infinite, ca o cantitate mai mică decât oricare dată Asemenea definiții se contrazic, deoarece infinitul nu poate fi exprimat în numere Investigațiile lui Cantor și Dühring nu au adăugat nimic nou, iar ideea infinitului încă nu poate fi explicată matematic În timp ce lumea este prezentată dogmatic ca infinită, filosofia nu este lipsită de elemente de poezie Odată cu critica timpurilor moderne, problema întinderii reale a lumii a fost pusă pe baze empirice, deoarece reprezentarea noastră a spațiului infinit nu dă încă infinitate obiectivă, definită în conținutul său Dar infinitul nu poate fi dat în experiență, care este întotdeauna limitată; cu toate acestea, de aici nu este în niciun caz posibil să se concluzioneze la limitativitatea (finitivitatea) lumii reale Problema nu poate fi rezolvată nici pe baza principiului constanței materiei și a forței (Ril), pentru acest principiu Biblioteca "Runivers" REVIEW JOURNALOV conteaza doar pentru experienta Autorul încearcă să rezolve problema în următoarele considerații Legea cauzalității nu ne permite să permitem începutul schimbărilor în lumea fenomenelor, deoarece pentru fiecare schimbare ne gândim la altceva ca fiind cauza ei În consecință, suntem forțați să admitem că înainte de orice moment dat a trecut un timp infinit, sau mai degrabă un timp fără început Această serie fără sfârșit trebuie să fie nenumărată și de nenumărat (innumerata ed innumerabile) Și întrucât toată experiența este determinată de cauzalitate, rezultă că conceptul de infinit este una dintre condițiile a priori ale experienței Eroarea lui Kant constă în a afirma că în fiecare experiență este dată totalitatea (totalità) condițiilor sau, ceea ce este același lucru, totalitatea unei serii infinite F Cicchitti Suriapi Teoria inducției în noua lucrare a lui Benzoni Din câte se poate aprecia din acest articol, în care gândurile eseului prezentat alternează cu opiniile autorului însuși, prof Benzoni, în lucrarea sa recent apărută (L'induzione, vol ,), urmărește să ofere o teorie completă a inducției și, în treacăt, să noteze trăsăturile caracteristice ale acestui concept, în contrast cu conceptul, legat de acesta Oamenii de știință, în opinia sa, nu sunt de acord i) în indicarea trăsăturii esențiale a inducției,) în determinarea obiectului cercetării inductive și) în clarificarea formei și valorii logice a inducției Majoritatea înțeleg prin inducție procesul mental de a deduce de la cunoscut la necunoscut Dar această

caracteristică este atât de generală încât este absolut imposibil să construiești o definiție a conceptului pe ea Judecățile noastre nu pot fi explicate dintr-o singură asociere: ele arată clar activitatea de sine a minții De aici și posibilitatea de inducție cu o ipoteză (Whewell), analiză etc Benzoni vede în inducție un tip de inferență coordonat cu un silogism, dar având un preț mai mic decât acesta din urmă L Credaro Bazele teoriei educației lui Herbart Aici este descrisă în detaliu nu doar întreaga pedagogie a lui Herbart, ci și principalele trăsături ale psihologiei sale Autorul simpatizează cu teoria lui Herbart , în principal pentru că în ea educația nu se deosebește, ci este complet echilibrată de educație și chiar se supune acesteia * Biblioteca "Runivers" REVIEW JOURNALOV C Segre Rousseau în viața publică și privată a lui Mirabeau Articolul nu este încă terminat Partea tipărită sugerează că Mirabeau în viața sa privată este întruchiparea idealurilor lui Rousseau, expuse de el, în principal în "Emile" și "New Eloise": el s-a străduit și pentru autoeducație, a fost interesat de istorie și geografie și s-a închinat și la iubirea liberă În partea a doua a articolului, care va fi publicată în numărul următor, trebuie arătată și influența lui Rousseau asupra vieții politice a lui Mirabeau Până acum predomină opinia că Mirabeau era un admirator al ideilor engleze; cu atât mai interesantă ar trebui să fie dovada contrariului A Faggi Fechner și construcția sa psihofizică Teoria lui Fechner este prezentată aproape fără nicio evaluare critică V Waldenberg Biblioteca "Runivers" Societatea psihologică CXXXXIII Raport despre întâlnirea din mai Ședința a fost deschisă la ora , în Sala de Consiliu a Universității, sub președinția lui N Ya membri actuali: V R Budka, K M Bykovsky, V N Ivanovsky, Π A Kalenova, S S Korsakov, L M Lopatina, V P Preobrazhensky, V P Serbskago, A A Tokarsky, N I Shishkin și E A Schmidt, membru al concurentului C G Shakh Nazarov și străini La ședință s-au întâmplat următoarele: Citiți și aprobați procesul-verbal al ședinței precedente Atitudinea "Societății Iaroslavl de asistență reciprocă pentru munca în serviciul privat" a fost raportată cu o cerere de expulzare gratuită a "Întrebărilor Phil și Ps S-a hotărât: să se trimită gratuit cărțile publicate ale revistei pentru cu impunerea unei taxe poștale Președintele a raportat despre moartea unui membru cu drepturi depline al Societății, A N Maklakov Societatea a onorat memoria defunctului ridicându-se în picioare Membru titular L M Lopatin a citit un rezumat sub titlul "Teoria paralelistă a vieții mentale" A avut loc o dezbatere despre rezumatul citit, la care au participat V R Butsk, A A Tokarsky, N Ya Grot, V P Preobrazhensky și A S Belkin Întâlnirea a fost închisă la ora seara Biblioteca "Runivers" : SOCIETATEA PSIHOLOGICĂ CXXXXIV Raportul ședinței din septembrie Ședința a fost deschisă la ora : în Sala de Consiliu a Universității, sub președinția lui N Ya membri actuali: N A Abrikosova, A P Basistova, Ya A Botkina, N V Bugaeva, O P Gerasimova, V E Giatsintova, V A Goltseva, V N Ivanovsky, P A Kalenova, M S Korelina, L M Lopatin, A G Petrovsky, V P Preobrazhensky, G A Raminsky, V P Serbsky, f A Smirnova, A A Tokarsky, Prinț D N Tserteleva și gg membri concurenti: A V Drozdova si S G Shakh-Nazarov Procesul-verbal al ședinței comune a Consiliului Societății de Psihologie și a comitetului editorial al revistei "Questions of Phil și Psih " septembrie Președinte al Societății și redactor al revistei Voprosov Phil și Psih " N Ya Grot a făcut un raport detaliat despre furtul de cărți din depozitul revistei în vara acestui an și despre transformarea dorită în conduita revistei, dacă Societatea decide să continue publicarea acesteia S-au discutat propunerile Consiliului și ale

Comitetului editorial și raportul lui N Ya Grot S-a hotărât: să informeze acei autori și editori despre cărțile furate, cu care Consiliul Societății nu găsește posibilă finalizarea imediată a calculelor, despre furtul, cuantumul acestuia și despre transferul depozitului de carte al revistei la librăria revistei "Gândirea Rusă"; nu faceți decontări cu aceștia până când problema mărimii pierderilor efective ale Societății nu este clarificată Cu privire la problema vânzării dreptului de a publica revista "Questions of Phil și Psih " Librăria din Petersburg Panteleev, Societatea a fost pe deplin de acord cu opinia Consiliului și a Comitetului de redacție că este de dorit să continue publicarea revistei la Moscova, iar după dezbatere a decis să respingă propunerea lui Panteleev Întrebarea dacă să continue publicarea revistei anul viitor a fost discutată în legătură cu problema unei posibile reduceri a costurilor de publicare V A Goltsev a declarat că editorul Russkaya Mysl, domnul Lavrov, a fost de acord în principiu să accepte cărți în Biblioteca "Runivers" SOCIETATEA PSIHOLOGICĂ depozitul revistei "Întrebările lui Phil și Psih ", la depozitul librăriei "Gândirea Rusă" și, de asemenea, pentru a oferi spații în biroul "Gândirea Rusă" pentru biroul "Întrebări Phil și Psih " și o cameră pentru secretarul de redacție Societatea i-a mulțumit lui V A Goltsev pentru asistența acordată în organizarea afacerilor revistei și i-a cerut să transmită recunoștința Societății editorului Russkaya Mysl Apoi, Societatea a decis să intre în relații cu editorul "Gândirea Rusă" cu privire la problema transferului depozitului de cărți și să ofere o concesiune pentru vânzarea "Opere și ediții" ale Societății și să transfere cărțile primite la comisie la "Gândirea Rusă", dacă urmează consimţământul autorii sau editorii lor Din moment ce N Ya Grot a declarat în ședința Consiliului și și-a repetat declarația în cadrul Societății că nu poate, din cauza stării sale de sănătate, să continue editarea jurnalului fără ajutorul unui al treilea redactor-șef, care se va ocupa de editarea detaliată a articolelor plasate în jurnal și gestionând corectarea și tipărirea lor, iar L M Lopatin a spus Societății că nu are ocazia să se ocupe de această lucrare, Societatea a hotărât în unanimitate: să-i ceară lui V P Preobrazhensky să preia titlul de redactor al -lea al revistei "Întrebări Phil și Psih " pentru îndeplinirea sarcinilor de mai sus V P Preobrazhensky a fost de acord cu cererea Societății, iar Societatea a instruit Consiliul să intre în Direcția Principală pentru Afaceri de Presă cu petiția corespunzătoare La propunerea lui N Ya Grot, s-a discutat problema creșterii numărului de membri ai Comitetului de redacție prin intermediul unei invitații la componența acestuia S N Trubetskoy, ca specialist în istoria filozofiei, N A Umov, ca specialist în filosofia științelor fizice, A S Belkin, ca șef al departamentului critic și bibliografic, și V N Ivanovsky, ca specialist în departamentul de logică (în locul lui V P Preobrazhensky, care este acum unul dintre redactori) Şedinţa a fost suspendată la ora XXXV Raport despre întâlnirea din septembrie Întâlnirea este deschisă la ora : seri în incinta Clinicii de Psihiatrie a Universității din Moscova sub președinția lui Biblioteca "Runivers" SOCIETATEA PSIHOLOGICĂ de guvernul lui N Ya Grot, cu tovarășul secretar V N Ivanovsky, în prezența lui membri actuali: Yu P Barteneva, A P Basistov, N V Bugaeva, K M Bykovsky, V A Goltsev, P A Kalenova, L M Lopatin, A G Petrovskaya , N P Postovsky, I F Ognev, V P Roobrazhensky, V Preobrazhensky, P A Savey-Mogi-levici, V P Serbsky, θ A Smirnov și A A Tokarsky și gg membri concurenti: A V Drozdova si S G Shakh-Nazarov În timpul întâlnirii s-au întâmplat următoarele: Citirea și aprobarea procesului-

verbal al ședinței precedente Procesul-verbal al ședinței comune a Consiliului Societății de Psihologie și a Comitetului editorial al revistei "Întrebările F și P" septembrie ; la această întâlnire, s-au discutat întrebări cu privire la valoarea economiilor care ar putea rezulta din transferul biroului revistei la sediul revistei "Gândirea Rusă" (de ruble), cu privire la forma unei petiții către Direcția Principală pentru Afaceri de Presă pentru numirea lui V P Preobrazhensky ca al treilea editor al revistei "ÎN F și P ", pe forma de adresare autorilor și editorilor de cărți furate din depozitul revistei "V F și P ", și despre organizarea ulterioară a departamentului critic și bibliografic S-a citit atitudinea biroului rectorului Universității Imperiale din Moscova din septembrie , nr , notificându-l pe Moskov Psih Societate pe care domnul ministru al educației publice o cere domnului mandatar al Moscovei Districtul Academic, în cazul unei petiții din partea unor societăți academice, academice sau caritabile de modificare a statutului acestora - să trimită Ministerului Educației Publice numai astfel de petiții, care să cuprindă indicații precise cu privire la modificările propuse în statut, cu explicarea de ce sunt cauzate aceste modificări La cererea primului cămin studențesc din Moscova universitate s-a hotărât: să trimită la biblioteca acestui hostel un exemplar din Trudov Psychol Societate" Conform propunerii dnei redactorii revistei d ed nrof A I Vvedensky SPb XX, -T -Ladd Un eseu despre metafizica psihologiei Lond ,XXX, I - -Wundt logică Methodenlehre Ahth, Ausg Lpz , XXX, - Din D-v -Rec - F Paulsen System der Ethik mit Umriss der Staats- und Gesellschafts-Lehre Berlin I, - Darkshevich, L O - Despre sfera intelectuală a unei femei XXVI, - *w eu dezrooep fii VII, - - Punctele principale ale teoriei în dezvoltarea unei noi filozofii VIII, I tivism - ;JX, - ; Chl~ - ; XIIi, Yelpidinskiy, Ya - Rev : Aleksey - - - Strunnikov Începuturile filozofiei M II, - -M E Sokolova O scurtă istorie a filosofiei Simbirsk II, - -V Kudryavtsev Introducere în filozofie M III, - P Drysen Principiile de bază ale metafizicii Trans cu germana St Petersburg IV, - OO - Hohryakov Limbă și psihologie Kazan - ,-Kudryavtsev Bazele de bază ale filosofiei emisiune P Fundamentele de bază ale cosmologiei, psihologii raționali și filozofia morală M V, - - ; XVIII - ; XX, - - ! Fundamentul datoriei morale XII, : - ; XV, - - Idealurile morale ale timpului nostru (Fried și bogatul Nietzsche și Lev Tolstoi) XVI, ■ - -Necrolog P E Astafiev XVIII, - La întrebare; asupra semnificației ideii de paralelism în psihologie XXI, - -La timp XXIII, - ; XXIV, - ; XXV, - -Nota editorului XXII, - - Fundamentele vieții și activității morale XXVII, - Cititorilor XXX, -IV - QcHOBft- ¡ n ya psihologie experimentală ' XXX § - ' Rec : Revue | ñiiÍsopliique - II, - și - Analele științelor psihice VIH, - - Carte S Trubetskoy Metafizica în Grecia antică M II, - -G Struve Enciclopedia științelor filozofice și direcții în legătură cu introducerea în filozofie Partea I Introducere în filosofie Varşovia IV, - -WÎ James Principiile psihologiei New York vol V, - - G V Leibnits Lucrări filozofice alese Cu portret Transl membrii Psych Total sub ed V P Prebrazhensky M V, - - Paul Carus Sufletul omului Chicago VIII, -L Lopatină sarcini pozitive : Efimenko, A Ya -Personalitatea lui G S Sko-I vorody ca gânditor XXV', - Zverev, N A -K afară; viespe despre liberul arbitru II, (și L M Lopatin) Despre problema perspectivei lumii a Fericitului Augustin (Cu privire la cartea prințului E Trubetskoy: "Idealul religios și social al creștinismului occidental în secolul al V-lea: perspectiva mondială a Fericitului Augustin M) XVIII, - Zelenogorsk, θ A - Filosofie G Skovoroda, filozof ucrainean al secolului al XVIII-lea XXIII ; XXIV, -

- Yves G Shad XXVII, - ; XXX, - Zenger, G - Rets -Diferitele direcții în logică și principalele sarcini ale acestei științe Op P Leikfeld Harkov, VII, - Biblioteca "Runiverse" INDEX Ivanovsky, V Ya - False senzații secundare XX, - Rev philosophique Nr - XV, - ; nr - XVI, - ; Nr - XVII, - Nr - XIX, - ; Nr - XXII, - ; Nr - XXIV, - ; Nr l - XXIX, - - Revista științifică XXVII, - -E de Roberty Agnosticisme, essai sur câteva teorii pesimiste de la cunoaștere Deuxieme ed Paris XIII, - - M V Bezobrazova Studii filozofice M XIV, - -W James Manual de psihologie Londra XV, - -M F Wendt Sufletul unei femei Traducere S SPb XV, - - Bernard Perez Le carac- tère de l'enfant à Fbomme Paris XVII, - - Rosenbach, P ! I Misticismul modern Critic och SPb XVII, - -Veniamin Snegirev Psihologie, Harkov XIX, - - Biblioteca biografică a lui F Pavlenkov (Aristotel, Bacon, Locke, Hume, Mill) SPb - XIX, - -Prof A Vasiliev Din istoria și filosofia conceptului de număr întreg pozitiv Kazan ,-și (propriile) traduceri ale art Helmholtz și Kronecker XX, - - A Binet (avec la collaboration de Mm Philippe, Courtier, et V Henri; Introduction à la psy-: chologie expérimentale Paris i XXIV, - - Alexander Bain Simțurile și Intelectul Lond XXV, - -(-) Sărbătoarea Imp Kazansky un ; centenar aniversare aniversare | N I Lobaciovski Kazan i XXV, ^ - -Prof A I Smir- nov Estetica ca știință a frumuseții în natură și artă Dep I Kaz - Al lui Valoarea estetică a formei în operele naturii și artă Kaz XXVI - - Lucrări ale lui Grigory Savvich Skovoroda, col și editor prof D I Bagalem Ediție aniversară (-) Harkov XXIX, - -P θ Kaiterov Proprietățile mentale ale femeilor SPb XXX, - Binet, V Henri, Curtean, Philippe Introducere în experiment, psihologie Pe cu fr E I Maksimova, ed dropie A II Vvedensky SPb XXX, - Ivantsov, N A - Relația dintre filozofie și știință II, - -Amintiri ale opiniilor lui SA Usev asupra art III, - -Huxley, ca reprezentant al viziunii științifice moderne asupra lumii XIí, - ; XIII, - ; XIV, - - Problema existenței lumii exterioare XVII, - ; XVIII, - - Raspunde prof A A Kozlov VI, - - Despre problema originii și naturii adevărurilor matematice (Cu privire la cartea lui L Lopatin: Sarcini pozitive ale filosofiei Partea a II-a, M) XIII, - - Ce este inducția? (Răspuns L M Lopatin) XVI, - (secțiunea a III-a) - Confesiunile unui om de știință naturală (Ernst fíaeckel Der Monismus ais Band zwischen Religion und Wissenschaft Glaubenserkenntniss eines Naturfor-schersi XVIII, - - Obiecție XIX, -) - Scrisoare către ediție și rezumate către ref "The Four Methods of Mill" XXI, - , - Art and Nature (V Sherbulf Art and Nature New Theory of Fine Arts Traducere din franceză M Kalmykov Sankt Petersburg,), XXIX, - K S -Rec : Monistul V III V Chicago XXI, - ; v PI, nr , v IV, nr - XXIV, - ; v IV, nr - , XXV, - - Godlevsky Fundamentele dezvoltării moderne XX, - Kalenov, P A - Doctrina lui Schiller despre frumusețe și plăcere estetică VP, - -Vrai vnanie XVIII, - -Luptă a raţiunii cu credinţa XXII, - Viața este ca o luptă morală XXVII, - Karinsky, M I -Cu privire la articolul domnului Prof A I Vvedensky "Despre Kant, real și imaginar" XXVI, - ; XXVII, - ; XXVIII, - Karus P -Cu privire la recenzia domnului Astafiev VIII, - Karev, I I - La problema liberului arbitru din punctul de vedere al teoriei procesului istoric IV, - Kozlov, A A - Reflecții cauzate de o voce neașteptată din Biblioteca "Runivers " ALFABETIC UEA ATIL puterea științelor naturale I, - - Eseu despre viața și filosofia lui Leibniz, bazat pe opera lui Mertz Sh, - - Scrisori despre carte, c L N Tolstoi "Despre viață" V, - ; VI, " - ; VII, - ; VS, - - Cel mai recent studiu despre Platon XI, - -Pozitivismul lui Comte XV, - ; XVI, - -Necrologul lui P E Astafiev XVШ, (- -Pozitivismul francez -XVP, ; octombrie- XVIII, - ianuarie şi aprilie - XIX, - , iulie -XX, - ; octombrie -

XXII, - ianuarie - XXIV, - ; aprilie-octombrie XXVP, - -Rivista di filosofia scientifica XIII, - un Epitome of the Synthetic Philosophy de F Howard Collins Londra ^ III, - -Pierre Janet Psihologie automată Paris III, - -Darvinism De Alfred Russel Wallace VIII, ï- -Alfred Binet Les alterations de la personnalite Paris XV, - - Herbert Spencer Principiile Eticii TI XVII, - Morev, I -Peu Credință și rațiune septembrie-decembrie VIII, - Nikolaev, V - Rec O Plumacher Unbewusste de la Der Kampfum Zweite Auf Lpz IX, - Obolensky, L E - O încercare de reconciliere științifică, diferențe morale Negatorii morali XXX, - - Rec Alexandru Ordine morală și progres Londra I, - Oveyanniko-Kulikovsky, D H - Eseuri din istoria gândirii , - ; V, - Ostroumov, M - Scrisoare către redactor XXII, - Raport asupra litigiului de doctorat de N I Lange XXIV - I -Retz Binet Psihologia inferențelor M I, Paperna, G A - Rev : Jurnalul Internațional de Etică T I, nr l- IX, - Nr - , X, - T P, nr , XIII, - ; Nr - XVI, - Petrovo-Solovo, MM - Telepatie XI, - ; HP, - Petrovsky, A G -Rec -H Chermak Despre construcția materiei vii SPb XXX, - Petrunkevich, M I -Rec : Viertel-jahrsscbrift f Wissenschaftlìche Philosophie Nr - şi Nr XXSH, - , nr - XXVI, - Popov, X Revista: Revista Ortodoxă , vol I -I, - ; vol II-P, - nr , și , III, - ; Nr , , , IV, - ; Nr , și , V, - : Nr , VI, - ; * - n Nr VПI, - Preobrazhensky, V P - Friedrich: Nietzsche Critica altruismului moralei XV, - (Rec : Cohen Kants Begrundung der Aeshetik Berlin Lose Blãtter aus Kants Nachlass, mitge-theilt von R Reicke I Heft Kô-nigsberg, I, - - E W Simson Der Begriff der Seele bei Plato Lpz II, - - Ioan Venu Principiile logicii empirice sau inductive Londra IV, - - Corespondența lui Benedict de Spinoza, cu adj biografia lui Spinoza I Colerus Pe din lat L Ia Gurevici, ed si cu nota A L Polyvsky SPb VII, -Prof Dr Ludwig Stein Leibniz şi Spinoza Berlin, IX, - -M Guyot Arta din punct de vedere al sociologiei Din prefața lui A Fuljo Pe ed A N Pypin SPb X, - Procesele-verbale ale ședințelor Societății Ruse de Psihologie Experimentală din - (primul an de existență, într-o anexă specială) HP, - ; XIII, - - Protocoale pentru - XXII, filele si ; XXIP, fila ; XXГV, foaia Societatea Psihologică - Rezumate citite la Moscova Psih Societatea de la momentul înființării ei (Pentru -) I, gg- -Lista membrilor Psych Tot la noiembrie I, - - Rezumate citite de la noiembrie la mai PI, - Lista membrilor cuprinși în componența Generalului de la noiembrie până la aprilie IP, - -Raport asupra stării sumelor Psych Tot ПI, - -Condiții pentru concursul unui premiu pentru eseu pe o temă din filosofia științei III, - - Rezumate la rezumatele lui V R Butsk și experiența teoriei fiziologice a memoriei "; N I Kareva * Biblioteca "Runivers " index alfabetic viziunea teoriei procesului istoric"; L M Lopatina "Despre perspectiva filozofică modernă" și procesele-verbale dezbaterii pe ultimele două rezumate IV, - (secțiunea a III-a) - Rezumate pentru rezumatele lui Lopatin: "Despre ipoteza originii inductive a conceptelor matematice" și "Teoria cunoștințelor matematice a lui Kant" V, - (ed III) -Rezumate ale eseului de N Ya Și V A Golzen R DSh, departament A - Tezi- sy pentru a rezuma "K ' Y "Chelpanova: "Theory of aperception and mental activity in modern psychology" VI, (III ed) - Raport asupra activităților Psych General în și o listă de membri, cuprinşi în, componenţa sa de la aprilie până la decembrie VI - (III parte) - Protocoale a două (şi ședințe ¡XIII, - Proces-verbal al celei de-a -a ședințe XV, - - Proces-verbal din cinci (-) ședințe, după cum urmează: Aspirațiile lui A I Vvedensky pentru lucrarea sa "Despre limitele și semnele animației" și prevederile lui N Ya Grot s-au îndreptat împotriva lor XVI, - - Proces-verbal suplimentar al dezbaterii asupra rezumatului lui N V Butaev "Principiile axei

monadologiei evolutive" (în ședința a -a, noiembrie) Procesele-verbale a trei (-) ședințe ale Societății și o listă a membrilor Societății Psihice la ianuarie XVII, - -Procese verbale de cinci (-) şedinţe XVIII, - - Protocolul sesiune Danemarca XIX, - - Rapoarte despre a -a și a -a ședință XX, - - Extras din procesele-verbale ale ședințelor (- ; extras din raportul comisiei de transfer al juriului "Întrebări de filosofie și psihic" în propriu Psihologic General Tezele lui N Ya Semnificația ideii de paralelism în psihologie" XXI, - - Extrase din procesele-verbale ședințelor și și o prezentare a dezbaterii asupra rezumatului P D Boborykin "Formulele și termeni în domeniul frumuseții", V R Butsk locul și timpul în asociere de idei" și N Ya Grot "Despre semnificația ideii de paralelism în psihologia XXP, - - Rapoarte despre şedinţe - ;rezumate pentru un rezumat P A Kalenova: "Disputa între raţiune şi credinţă" şi o listă XXIII, - - Condiţii pentru concursul premiului II al lui D A S Volypin XXIV, - - Rapoarte asupra ședințelor - și dezbatere pe referință: carte D N Tsertelev: "Spațiul și timpul ca forme ale fenomenelor", A A Tokarsky: "Despre problema asociațiilor de idei" și "Rolul voinței în proces mental" XXV, - -Raportul şedinţelor - şi un rezumat al dezbaterii pe doi arbitri N Ya Grota, Despre timp "XXVI, - - Prezentarea dezbaterii pe rezumate: V R Butsk "Analiza principalelor condiții în asocierea ideilor" și P D Boborykin "Natura frumuseții", relatează la - și un scurt raport despre activitățile generalului psihic din Moscova pentru XXVII, - -Recenzia activităților generalului psihic din Moscova pentru primul deceniu (-) - Rapoarte despre întâlniri - și condițiile pentru premiul II JJ A Stolypin XXVIII, - - Rapoarte la - de ședințe, condiții pentru premiul II al lui D A Stolypin și dezbatere pe ref P A Kalenova: "Viața ca luptă morală" și I Ya Grot: "Bazele vieții și activității morale" XXX, - Pyaskovsky, N Ya - Pirogov ca psiholog, filozof și teolog XVI, - - Principii filozofice în fiziologia modernă și otao- Biblioteca "Runivers " INDICE ALFABETIC dezvoltarea filozofiei până la științe naturale și medicină XXI, - Scrisoare catre editor XXII, - Raddov, E L -Voltaire şi Rousseau II, - ; IV, - - Congres de bibliografie I, - - Despre pasajele etice ale lui Democrit XII, - - Eseuri din istoria scepticismului Hieronymus Girngaim XVIII, - -Teoria naturalistă a cunoaşterii (Referitor la articolele prof I M Sechenov) XXV, - Recenzător: N A Lyubimov Istoria fizicii Prima parte Perioada științei grecești SPb XV, - v C Schmidt Lpz XVII, - - Răspuns prof A I Vvedensky XIX, - Rozanov, V V - Note despre cele mai importante tendințe ale gândirii filozofice ruse în legătură cu literatura noastră tradusă despre filozofie III, - -Despre lupta cu Occidentul în legătură cu activitatea literară a unuia dintre slavofili IV, - Scopul vieţii umane XIV, - ; XV, - Rossolimo, G I La fiziologia talentului muzical XIX, - Ryzhkov, N -Rec : Recent Works on Epictetus (Ed M Schranka Der Stoiker Epîctet und seine Philosophie Frankfurt -Ad Bon-hoffer Epictet und Stoa Stuttgart -W Luthe Die Erkenntniss der Stoiker Lpz) XVIII, - S -Rec : Beaunis Les sensations internes Paris, I, - Savodnik, V -Retz: On the History of Greek Philosophy (Alessandro Chi-apellî Per la storia della Sofistica Greca Arch f Gesch d Philos B III H -) XXVII, - A DÔring Die Lehre des Sokrates ais sociale Reformsystem Münch XXX, - Svѣchin, θ A - Mărturisirea unui fost bolnav psihic XIX, - Sementkovsky, R I - Teoria modei XVП, - - Scrisoare către redactor XIX, - Sârbă, Vl P - Viziunea psihologică a lui Theodor Meinert XIX, - ; XX, - Serebrennikov, V S - Rec : O nouă carte despre filosofia lui Kazhta (M I Karinskhiy Despre adevăruri ah de la sine înțeles Sab) XXIII, - -B Wundt Prelegere despre arcul omului și al animalelor Perov, din ed a II-a P Ya

Roseyabakha Smb XXVI, Slobodsky, I -Rec : Credinţă şi raţiune, ianuarie - iunie I, - ; iulie - noiembrie II, - ; ianuarie-şi th III, - ; iunie-august V, - Smirnov, N Rev : Lectură creștină ianuarie - august, I, - - Lecturi în Societatea Iubitorilor de Iluminare Spirituală noiembrie şi decembrie ÎH - Smirnov-Platonov, G P -În memoria protopopului A M Ivantsov-Platonov XXV, - Sokolov, I P - Despre problema sarcinilor și metodelor psihologiei (Cu privire la cartea lui Münsterberg: üeber Aufgaben und Methoden der Psychologie Leipzig,) XVI, - Recenzător: K Kroman Kurzgefesste Logik u Psihologie, iberi von Bendixen Copenhaga Leipzig VII, - -Paul Carus Sufletul omului Chicago XV, - - Wilhelm Ierusalim Laura Bridgeman Erziehung einer Taub-stumm-Blinden wien XV, - -Franz Brentano Das Genie Lpz XVI, - Solovyov, Vl S -Frumusețe în natură I, - - Sensul general al art V, - - Despre falsuri VIII, - - Filosofia istoriei IX, - - Sensul iubirii XIV, - ; XV, - ; XVI, - ; KhVP, - ; XXI, - Date primare ale moralei XXIV, - - Principiul ascetic în morală XXVI - - Despre virtuți XXIII, - - Începuturi imaginare ale comportamentului corect (critica diferitelor tipuri de eudemonism) XXIX, - - Scrisoare catre editor Despre contribuția lui VV Lesevnch la educația filozofică din Rusia V, - - Gânduri călăuzitoare ale "Revista istorică" X, - -Observaţii asupra prelegerii lui P V Biblioteca "Runivers " INDEX Milyukov XVIII, - - Starea actuală a problemei mediumnității (A N Aksakov Animism și spiritualism Sankt Petersburg,) XXIII, - - Principiul necondiționat al moralității XXX, - Solovyov, Vs S - Care este doctrina Societății Teozofice? XVII, - Strahov, N I - Despre legea conservării energiei VI, - - Vorbire despre L N Tolstoi IX, - -Răspunde la scrisoarea necunoscutului XI, - - Despre sarcinile istoriei filozofiei XXI, - Timkovsky, I I - Rev : pr Brentano Vom Ursprung sitlicher Er-kenntniss Leipzig II, - -H Munsterberg Der Ursprung der Sittlich'eit Freiburg II, - - Paul Hensel Ethisches Wissen und ethisches Handeln Freiburg II, - -Arthur Seidl Zur Geschichte des Erhabenheitsbeg-riffes seit Kant Leip II, - - În A Goltsev Despre art M II, - - Blaise Pascal Gânduri SPb II, - - - (N T? Cartea D I Lvov Principii de etică M III, - -CR Tskyy) N M Minsky Cu lumina conștiinței Gânduri și vise despre scopul vieții SPb III, - -Wilhelm Nicolai Ist der Begriff des Schõnen bei Kant consequent entwickelt? Lpz Sh, - , - Doctrina creștină a moralității expusă de domnul Mar- | tenea În două volume Traducere de A P Lopukhin SPb IV, ' - - Ch Benard L'esthetique d'Aristote et de ses successeurs Paris, IV, - - Stanton Coit Die ethische Bewegung in der Religion, ubers von Georg von Gizycki Lpz V, - Tikhomirov, P V -Recenzie: W Knight Aspecte ale teismului Lond XXVII, - - W Davidson Teismul întemeiat pe natura umană Lond XXVII, - - GK Uphues Psihologia Erkennens I B Leipz XXVIII, - Tokarsky, AA - Congresul Internațional de Hipnotism Experimental și Terapeutic la Paris II, - -Hipnotism în pedagogie IV, '-I - Epidemii psihice XX, - - "Vraja cu o săgeată" a lamailor tibetani XXP, - dezvoltarea sentimentelor morale, XXVI, - Recenzător: Gilyarov Hipnotismul după învățăturile școlii Charcot și școlii psihologice Kiev XX, - Tolstoi, c L I -Primul pas XII, - -Despre problema liberului arbitru XXI, - Trubetskoy, Prințul E N - Idealurile politice ale lui Platon și Aristotel în semnificația lor istorică mondială IV, - - Filosofia teocrației creștine în secolul al V-lea IX, - ; X, - ; XIII, - ; XIV, - - Trubetskoy, Prinț S N - Despre natura conștiinței umane I, - ; III, - ; VI, - ; VII, - -Psihologie, determinism și libertate morală XXV, - - Activitatea științifică a lui A M Ivantsov - Platonov XXVII, - Etica si Dogmatica XXX, - - Despre problema semnelor de conștiință (Alexander Vvedensky Despre limitele şi semnele animaţiei O nouă lege

psihofiziologică în legătură cu problema posibilităţii metafizicii Sankt Petersburg,) XVI, - - O nouă carte de B N Chicherin "Fundamentals of Logic and Metaphysics" * M XXI, - - O nouă carte despre istoria religiei grecești (Erwin Rohde Psyché Seelencult and Unsterblichkeitsglaube d Griechen Freib) XXVI, - Recenzător: EV Hartmann Das Grundproblem der Erkenntnisstheorie Leipzig II, - , Chantepie de la Saussaye Lehrbuch der Religionsgeschichte I si II Freiburg - II, - Umanets, S - Metafizica religioasă a Orientului musulman VII, - ; VIII, - Umov, N A - Probleme de cunoaștere în domeniul științelor fizice XXII, - Kharitonov, F - La întrebarea Biblioteca "Runivers " INDEX constiinta Câteva observații și! concluzii din acestea XIV, - : XV, - Khlopina, E A -Rec - pr Paulhan Les caractere Paris >" XXIII, i Tsertelev, Prinț D H -Spațiu; iar timpul ca forme de fenomene XXIII, ' - , ! Tsinger, V Ya - Neînțelegeri în ¡ vederi pe baza geometriei XXII, - : Chelpapov, E I - Măsurarea actelor mentale simple IX, - - Helmholtz, ca filozof și psiholog X, - - Ochiul și iluziile vederii XVII, - \ XVШ, - -Despre natura timpului XIX, Rev : Jurnalul American de Psihologie Vol II, nr Ili, - - Zeitschrift fur Psychologie und Physiologie der Sinnesorgane IV, - XI, - XXI, - -XXVI, - Philosophische Studien vol V, tetr j I, - : T VI, tetr VIII, - ; T VII, tet XIII, - vol X, tetra XXV, - -G th Fechner Elemente der Psychophysik Il Aufl Leipzig, , - Harald Hoffding Einleitung in die englische Philosophie unserer Zeit Leipzig , I, - pr Paulhan Activitatea mentală și elementele spiritului Paris II, - -A Gərtseni, Fiziologia generală a sufletului Traducere de G (Iaper-ny Culegere de cărți IV, - -II Kapterev Din istoria sufletului Eseuri despre istoria minții Sankt Petersburg V, - -K Lange Afectează ^ mișcările mentale) Psihofiziolog studiul Pe ed A Virenius SPb V, - - Congrès international de psychologie physiologique Sesiune Premier Paris V, - - Despre imposibilitatea unei explicaţii pur fiziologice a vieţii spirituale a omului Apologe, din urma rectorului Seminarului spiritual de la Kiev, arh Boris Harkov VSH, - - (Controversa) Referitor la articolele lui N N Lange VP, - -Prever Die Seele des Rindes Dritte vermehrte Auflage Lpz VII, - - E L Raddov "Despre interpretarea" lui Aristotel Sankt Petersburg, VS, - - Foveau de Courmel-les Les facultés mentales des animaux Paris, VIII, - - (Controversa! Obiecţie la nota lui Lange VS, - -Higier Expe-rimentelle Prufung der psychophy-sischen Methoden im Bereiche des Raumsinnes der Netzhaut Dorpat IX - X Kandinsky, On Pseudohalucinations, St Petersburg , X, - -James, The principie b of Psychology, New York, , XI, - , Ladd, Outlines of physiological Psychology, Londra, , XI, - , A Kazansky, Învățăturile lui Aristotel despre semnificația experienței în cunoaștere, Odesa, , HP, - , Baldwin, Handbook of Psychology, New York, Part I, ed a -a , I II XII, - - Uoyá Morgan Animal Life and Intelligence Londra - XIII, - - Lorenz Fischer Theorie der Gesichts-wahrnemung Mainz , XV, - , Sully, The human mind, vol , Londra, , XVI, - , Stumpf, Psychologie und Erkenntnis-stheorîe, Müuchen, , XVI, - , L 'année psychologique ( ), publiée par H Beaunis et A Binet, Paris, , XXIII, - Auflaj Leipzig XXI, - -Qigen Psihologie fiziologică, tradus din germană M Miloslavsky, ed V t Chizha SPb XXI, - - Ribot Psihologie germană modernă, traducere de Roizman SPb XXVIII, - Scrisoare către redactori XXIX, - Chizh, V F Moralitatea bolnavilor mintali VII, - - Al Doilea Congres Internaţional de Psihologie Experimentală din Londra XV, - -Al Treilea Congres Internațional de Antropologie Criminală la Bruxelles XVII, - Chicherin, VN - Filosofia pozitivă și unitatea științei IX, - ; X, - ; XI, - ; XII, - ; XIII, - - Spațiu și timp XXVI, - Chuiko -Ernest Renan XVII, -

Editor: Paul Janet La philosophie de Lamennais Paris VI, - Biblioteca "Runivers " INDEX nal Nr - XXIII, - Yasakov, T A - Rev : În memoria părintelui pedagogiei moderne Ya A Komensky SPb XXII, - -LA Gilti Fericire SPb KhP, - Știri și note XV, YuZ- *, XVI, - ; XVIII, ; XIX, ; XX, - ; XXI, ; XXII, ; XXSH, - ; XXIV, ; XXV, ; XXIX, ; XXX, Liste de articole în reviste străine: IV, - ; V, - ; VITI, - ; IX, ; XX, - ; XXII, - Liste de cărți trimise editorilor: IV, ; VI, ; XIX, - ; XX, - (Carti si brosuri noi trimise editorilor) XXI, - ; XXII, - ; XXIII, - ; XXIV, - ; XXV, - ; XXVI, - ; XXVP, - ; XXIII, - ; XXIX, - ; XXX, - Materiale pentru statistica revistelor: IX, (ed III); XIV, ; XX, - ; XXV, - ; XXX, - Rene Worms La morale de Spinoza Paris XIV, - - De Roberty E La recherche de l'unité Paris XIX, - - A Fouilleé Descartes XX, - Shishkin, N I -Despre psihologie | fenomene din punct de vedere al teoriei mecanice I, - ; I, I - ; III, - ("Considerații suplimentare* la acest articol | III, -) - Despre determinism în legătură cu psihologia matematică VSh, - -Spațiul Lobaciovski XXI, - Shperk, O Ed, Rev : N G Debolsky filosofia formalismului fenomenal I Metafizica Emisiune primul Sankt Petersburg XVШ, - -Schopenhauer - Briefe Lpz XIX, - - T Solovyov Teoria reprezentărilor volitive SPb XXII, Stein, V I - Contele J Leopardi și pesimismul său X, - : ¡ XI, - Yarmershtedg, V - Contemplarea lumii a cercului lui Stankevici și a poeziei lui Koltsov XX, - ; HHP, - Apoc - (V Ya) Știința cărții, jurnal bibliografic lunar Biblioteca "Runivers " ABONAREA LA REVISTA SPIRITUALĂ ESTE DESCHISĂ "Rătăcitor" și pe tema ori publicată "Paiyatnsh danedakoi tsevkovio-teachers vdatutsy", pentru Revista "Rătăcitor*, din octombrie , se ocupă de noua redacție, conform Sfântului Sfat al noilor programe și iese lunar, cărți din aceeași și mai mult decât Lista, după programele emitente:) articole teologice și industrii aliniate egale cu industriile istoria bisericii și cunoștințele istorice și literare, în principal în departamente care sunt strâns legate de viața ortodoxă orientală și rusă) Articole, studii și materiale de nepublicare * despre toate departamentele istoriei bisericii ruse) Convorbiri, învățături, în stânga și discursuri ale celor mai cunoscuți predicatori) Articole cu conținut filozofic pe probleme ale vieții teologice moderne) , timp de luni - I p de copeici Sumele mai mici de o rublă pot fi trimise prin poștă, timbre Plata în rate este permisă - prin acord cu editorii Adresa: Stavropol-Kavkazsky, roșu "Nordul Caucazului" "" Astrakhan Listok "g " ZD în va fi publicată, în același format mare și cu aceleași titluri Editorii se străduiesc să livreze cititorului: știri actuale, exacte și diverse, atât generale, cât și locale, regionale; răspunsuri la evenimentele curente; informații din sfera judiciară și administrativă; feuilleton constant al vieții publice a orașului Astrakhan, provincia Astrakhan și întreaga regiune Volga-Caspică; recenzii despre viața orașului: Tsaritsyn, Kamyshin, Saratov, Samara, Kazan, Simbirsk Nizhnyago, Vaku, Tiflis etc ; ficțiune originală și tradusă; știri despre științe și arte; noutăți de expediere; Informații Astrahan de natură comercială și industrială, amestec și așa mai departe Prețul abonamentului cu transport: pentru un an - ruble k , bmѣs - r , mѣs - r k lună - p k Accept abonament în Astrakhan, în contact ed "Folet" și în magazinul Kasdian, pe strada Explanadnaya, satul Sergeevs Ed Ed : N L Roslyakov și V I Sklabinsky, Biblioteca "Runivers " Abonamentul pentru I este deschis: pe "d/tsk y revista ilustrată JUCĂRIE PENTRU VÂRSTE MAI TINERE Anul căutării este al șaisprezecelea Revista "Igrushechka" a fost aprobată de Comitetul Educațional al prv Smteiyaem Sivoda, Comitetul Academic al Ministerului Educației Naționale în Comitetul Cancelariei E I V Proprie pentru *

Instituții a Împărătesei Maria, pentru achiziție în bibliotecă Sub revista "TOY" T TG ÇT MA TGP-GLTGP ^ * există un departament special > DLAL HJ V O JD Abonații "JUCĂRII" continuă să primească ojțsry χκχ>o*" m ± EO| cu o secțiune PENTRU BEBE - /yyta O promoție specială pentru secțiunea "Pentru Bebeluși* nr X"ϋ,-SA AJUTA MAME" ^-D% din publicație - să promoveze formularea corectă a creșterii și educației copiilor Program de publicare: luarea în considerare a problemelor legate de creșterea și educația copiilor Instrucțiuni practice și ghiduri pentru îngrijirea, creșterea și educarea copiilor Trecerea în revistă a jocurilor, exercițiilor fizice, plimbărilor educative Recenzie de cărți remarcabile π educație inițială și lectură Rapoarte despre activitățile cercurilor de părinți, creșe, grădinițe etc Desene Desenele sunt peste tot Publicația PENTRU AJUTORUL MAMELOR apare de ori pe an (cu excepția ultimelor luni) în cărți de la la pagini tipărite fiecare Prețul abonamentului anual de la la art si peres la pagina ed în Rusia: în străinătate "Jucărie" cu UN SINGUR premiu < rub £" rub "Jucărie" cu departamentul "Pentru bebeluși" și premii < "У" "Jucărie" cu pedagogie, ed "Pentru a ajuta mamele * "" cu TD lddya micuti" DOI PRE-G θ SHYAMI ^ lgt * itz ^ shesh "Pentru a ajuta mamele * "&" Publicație pedagogică "Samocshch motheryamyam" "¿ " Adresa redacției: str S -nterburi^ Furshtadtskaya, , unde Abonații și Librăriile sunt rugați să se ocupe de aplauzele necesare Editor-editor A N Lyilkovo-Tol^v^ro^a Editor JT I Vodems ABONAMENT ACCEPTAT LA REVISTA JA "CULECȚIA PEDAGOGICĂ*· În P Sat va fi publicat lunar in cartile b- nech foi cu aceeași componență de salariați Pentru a vă familiariza cu conținutul en ", vă prezentăm o listă de articole plasate în veofic părți din ea până în cursul anului Scrisori pedagogice F A Vidberga -On tree-ru cl kom creşterea I Dankova -Etudes on Personality Dynamics A N Ostrogorsky -Abstracția și rolul ei în dezvoltarea intelectuală (după F Keira) A P Bogolyubova - Observații asupra memoriei Binet și Henri -Teoria dramei G Günther Pe În A Yanovlea -"Old World Landlords" de Gogol, A Flerov -Causes of Analfabetism and Means to Eliminate It K Jitomirsky -Vacation Courses for Foreign Languages * A N Polivanova - Review of children for children N V Soboleva, - Consideraţii asupra problemei combaterii anomaliilor zero la vârsta şcolară Dr A S Virenius - Despre iluminatul artificial în instituţiile noastre de învăţământ şi despre influenţa "asupra vederii elevilor Dr A A Smirnov - Articole: Budaevsky S A , Butovskago A D , Dolbnya P P , Ilnitsky K V , Prof Ermakova V P Kirpotenko A IL, Krolyuyaptsky A V , Modema Dr B G , Sokolov H N , IPidlovsky V A Rezumate despre articolele rusești și străine și altele -Critică şi bibliografie -Revederea activităţilor Muzeului Pedagogic al instituţiilor militare de învăţământ Preţul abonamentului pentru anul: cu livrare - ruble, pentru graniță - ruble Du to Du-te, acceptă : a) din afara orașului - în redan : S -Pb , Furshtadtskaya, / , ap , b) în carte mag H Fenu şi Co , S -Pb , Nevsky Irosp , Rdakt Alex Fii ascuțit Biblioteca "Runivers " ABONAMENTUL ESTE DESCHIS PENTRU pentru o revistă ilustrată tipărită pentru școlari "LECTURA PENTRU COPII" cu aplicarea Pliantului Pedagogic PENTRU PĂRINȚI ȘI PROFESORI În LECTURA PENTRU COPII a intrat în al -lea an de existență "Lectura pentru copii" se aprobă de: Comitetul Academic al Ministerului Învățământului Public pentru bibliotecile studențești din instituțiile de învățământ secundar, școlile orășenești și raionale și bibliotecile rurale; Comitetul Academic al Cancelariei Majestății Sale Imperiale pentru Instituțiile Împărătesei Maria Direcţia Principală Zile de pregătire militară incluse în catalogul de cărţi pentru lectură elevilor din corpurile de cadeţi În revista "Lectură pentru copii" sunt plasate: a)

poveşti, poveşti şi basme (originale şi traduse); b) poezii; c) eseuri istorice și biografii ale unor oameni remarcabili; d) articole științifice populare care prezintă natura și omul; e) călătorii; e) articole mici (dar la lumina zilei); g) departamentul muzical; h) glume, jocuri și activități; i) sarcini, puzzle-uri, șarade etc În cadrul revistei "Lectura copiilor", este publicat "Listocul pedagogic", care este publicat de patru ori pe an în cărți separate • "t până la foi Majoritatea articolelor din "Lista pedagogică" sunt dedicate educației la domiciliu, învățământului primar și dezvoltării întrebărilor despre lectura în clasă și în afara clasei "Lista pedagogică" conține un index periodic al literaturii pentru copii și educaționale, care conține un scurtă descriere și analiză a cărților nou publicate pentru copii, manuale, ghiduri și manuale pentru părinți, educatori și profesori În jurnalul "Lectura copiilor" din vor participa: Albov M N - Barantsevich K S - Borisov N A - Vagner N P - Wagner Yu N - Velichko V L - Glinsky B B -Goltsev V A -Gorbunov-Posadov I -E -Evrmilov I Zasodimschiy P V -Zenchenko S V -Koropchevsky D A - Lavrov V M N-Lugovoi A A -Lukaşevici K V -Mamin-Sibiryak D N -Mech S P -Mikhalovsky D L-Mikhev V M -Nemiri P M Vashevici I V Danchenko Vl , Iv -Nechaev, A P - Ostrogorsky Al K K -Sizova A K -Skabichevsky A M - Smirnova A N -Soloviev-Nəsmilov N A -Sorokin V M - Staniukovici K M - Cehov An P I -Ciciuz și mulți alții I I și etc În ultimul an , în Lectura pentru copii, printre multe povestiri originale, au fost publicate: "Poveștile tigrului negru" de K S Barantsevici, "Ak-Blzat" (Razskaz') "Poveștile lui Alyonushka", "Pe linie" (Povestea) de D N Mamin-Sibiryak, "Căderea Ierusalimului" (Povestea istorică) de D L Mordovtsev, "Captivitatea lui Gavryushkin" (Povestea cea mare) Tu Yves Nemirovici-Dapchenko, "Foamea" (Povestea) de I N Potapenko, "Boierul cel bun" (Povestea istorică) de A K Sizova, "Sprâncenele albe" (Povestea) de A P Cehov; printre articolele științifice sunt plasate: "The Stream and its history" (după Reclus) de D A Koropchevsyago, "The Eyes Devastating Our Forests" de prof K E Lindemann, "The Great Ocean" Sword; o serie de articole "Despre cărți și scriitori" de V N Ladyzhensky și prieten În "Lista pedagogică" din , o serie de articole de V A Goltsov, Viktor Ostrogorsky, A M Skabichevsky, Dm Prețul abonamentului pentru un an: Fără livrare în Moscova ¿ r k Se acceptă abonament în redacția: Moscova, strada Tverskaya, Girshmana, apt Dm IV Tikhomirov și în toate librăriile cunoscute constructor E N Tikhomirova Editor D I Tihomirov Biblioteca "Runivers " ABONAMENTUL ESTE DESCHIS PENTRU la ziarul de zi cu zi se agita, public, coase ï ziar comercial "Orlovsky vstaik Termeni și condiții: cu livrare la domiciliu în Orel și Pore, în alte orașe timp de un an - ruble, luni - ruble k , luni - ruble, luni - ruble k , rie - p , femei- p k , luni- p , luni- p k , luni - p , luni - p k , luni - p k , lună- k , t/i lună- k Pentru comoditatea abonaților, abonamentul este redus și în rate, cu o taxă de cel puțin rublă pe lună până la plata întregii sume, de altfel, expedierea ziarului încetează în perioada corespunzătoare contribuției Pentru cunoștințe Nr ale ziarului sunt trimise gratuit Abonamentele sunt acceptate doar începând cu data de a lunii Pentru schimbarea adresei, aceștia plătesc de copeici și este necesar să raportați adresa anterioară Kopek-urile pot fi trimise în timbre a -a ed ABONAMENTUL ESTE DESCHIS PENTRU PENTRU ed XIX "SMOLENSKY vestnik- ■ ziar socio-politic şi literar Iese în fiecare zi, mai puțin după sărbători În caz de importanță deosebită a știrilor, suplimente speciale la Jé de duminică vor fi emise și trimise luni PREȚ DE ABONAMENT cu livrare și expediere: timp de un an - ruble, luni - ruble k t k , luni, - ruble,

lună - k Rata liat este permisă: la abonament - ruble, la aprilie - ruble, la august - ruble Noii abonați anuali care introduc taxa de abonament înainte de decembrie primesc ziarul pentru decembrie gratuit Abonamentele sunt acceptate doar începând cu data de a fiecărei luni Pentru schimbarea adresei k Anunturi pe pagina - linia k , pe a -a - k , abonamentele au o reducere semnificativa Suplimentele de ziare se usucă la r de la zkz Editor V V Gulevici Editura V V Azanchevskiy a -a ed ABONAMENTUL ESTE DESCHIS ÎN LA A -a ediție "JURNALUL SOCIETĂŢII JURIDICE* Departamentele revistei:) Articole originale) Cronica legislației ruse și străine) Cronica instanței civile și penale) Critică și bibliografie) Note și știri Preț pentru o publicație anuală (cărți pe an de la la de coli): în Sf Petru, fără livrare - ruble, cu livrare - ruble k , cu expediere în orașe - ruble, până la graniță - ruble * Abonații care doresc, în plus, să primească deciziile Departamentelor de Casație ale Senatului, plătesc pentru jurnal și pentru deciziile cu livrare și expediere - ruble Separat decizii (fără jurnal) - p Rata este permisă: în ianuarie - ruble, din casa de marcat rezolva - p și a rămas în iunie sumă gg membri ai Sankt Petersburgului legale general, student și Cand asupra destinelor, și a destinelor militare, ar trebui plătiți jumătate din preț, adică p k , și cu tine rezolva - p k Abonamentul este acceptat în continuare Jurnal: S - Petersburg, Novoisaagievskaya, , ap , precum și în cărți magician: Anisimova, Martynov, "Timp nou", etc Redacție: Sankt Petersburg, Ertelev per , , apt Deschis marți de la la Birou - marți şi cinci, de la la ore Ed prof V N Latkam Biblioteca "Runivers " DORĂ SĂ ABONAȚI ÎN INSTALARE (DIN β-XЪ RUBLE ÎN LUNĂ) PE Brotsgarz și bfron, sub redacția lui K K Arseniev sunt prof θ Petrușevski, cu participarea editorilor de departament: prof A N Beketova, S A Vengerova, prof A I Voeikov, prof N I Karɵva, prof D I Mendelev, prof V T Sobichevskaya, V S Solovyov, prof H θ Solovyov și A I Somov, se dau să facă o declarație cu o adresă detaliată la biroul revistei "Questions of Philosophy and Psychology", Moscova, colțul Leontevsky per și Bolshaya Nikitskaya, d Nr - , (în premisele revistei "Gândirea Rusă") - La abonare, sunt emise simultan de primele semi-volume ANUL AL DOILEA DE EDIȚIE ■ "SUNDAY IMP"BDA" REVISTA SĂPTĂMÂNALĂ ILUSTRATĂ până la de coli tipărite pe an Scopul publicației este de a pune în practică învățătura moralei creștine, aplicând-o pe cât posibil tuturor problemelor vieții Ajunși la al -lea an de apariție a "Discurs de duminică", considerăm că este de datoria noastră să declarăm că ne vom continua munca neclintită pe baza expusă chiar la începutul revistei Programul revistei este următorul:) Articole despre probleme sociale, spirituale și morale) Eseuri din viața oamenilor care s-au dedicat slujirii vecinilor, precum predicatori, filantropi, misionari și alte figuri) Poezii) Foi de carte) Întrebări și răspunsuri) Poezii spirituale puse pe muzică Pret: pe an cu dos și transfer p , m - p k , i - p copeici, min - copeici Se acceptă abonamente la Sankt Petersburg, în toate librăriile Redacția revistei (Bolshaya Italianskaya,) acceptă abonamentul unei cereri prin poștă de la nerezidenți Explicații personale cu redactorul - marți și sâmbătă, de la : până la : , excluzând sărbătorile legale Manuscrisele trimise la redacție trebuie să fie semnate și adresate de către autor, precum și să indice suma plății pe care autorul dorește să o primească pentru articolul său În caz contrar, articolul va fi considerat gratuit Librăriile care livrează abonamente beneficiază de concesiunea obișnuită Editor-editor Prințesa M N Shcherbatova Biblioteca "Runivers " POLISCUL DESCHIS pentru AT O VSEHNO-L ITV P ATU RIO GAZVTU L "" prospect MINSK" Noua editie a acceptat toate "tpi; la

obiect pentru a pune publicația la înălțimea corespunzătoare în sensul unei alegeri stricte a materialului destinat tipăririi; în aceste forme, persoane cu experiență și cunoștințe în domeniul ziarului sunt implicate în cooperarea în ziar Prețul abonamentului: cu expediere - timp de un an - ruble k , luni - p k , lună k; fără livrare și expediere: timp de un an - ruble, luni - ruble k , bzhs - p , luni- p , wzhs - k Abonamentul este acceptat la sediul principal din munte Buzele Minsk Pentru redactor, editorul K și Zinoviev ABONAMENTUL ESTE DESCHIS PENTRU - "LEGAL GDZETG cu aplicație gratuită "Culegere de Hotărâri ale Direcțiilor de Casație Penală și Civilă și Adunării Generale a Senatului de Guvernare și "Culegere de Legalizări și Ordine ale Guvernului Iese de două ori pe săptămână, joia și duminica, fără preaviz cenzura-Pret abonament anual cu livrare, si près frecați Rata este permisă: la abonare - ruble şi k la aprilie - restul de r Adresa: Sankt Petersburg, prospect Nevsky, , ap L? ■ ABONAMENT ACCEPTAT pentru ON "Săptămânal Pedagogic" cu un supliment gratuit al revistei lunare de filologie și pedagogie a nudului "GIMNAZIA* dedicat problemelor învățământului secundar pentru bărbați și femei instituții de învățământ Prețul abonamentului: pentru an - ruble, per gran - ruble; timp de luni - ruble, în străinătate - ruble; timp de luni - ruble, pentru graniță - ruble; timp de lună - k , va gran - p Comitetul de oameni de știință Min Nar etc revista "Gimnaziul*" a fost recunoscută ca meritând o recomandare specială de cumpărare în ound biblioteci pentru bărbați uh cap și să promoveze cea mai mare diseminare posibilă în rândul profesorilor aceste stabilimente (Oferită de Ministrul de Stat Administratorilor Districtului Educațional februarie #) Adresa editorială: REVEL Ed -ed G Yanchevetsdiy Ucheniya Zapiski Imperial Yuryeven, universitățile vor fi eliberate la date nedeterminate, de cel puțin ori pe parcursul anului Notele academice sunt împărțite în I) secțiunea oficială - și II) secțiunea științifică; în acestea din urmă vor fi plasate: a) mici articole, rapoarte preliminare, recenzii, recenzii bibliografice etc ; b) lucrări mari tipărite sub formă de anexe speciale, fiecare cu o paginare specială Abonamentul este acceptat de Consiliul Universității Imperiale Yuryev Prețul abonamentului ruble Editor M Dya kodov Biblioteca "Runivers " ABONAMENTUL ESTE DESCHIS PENTRU pentru săptămânal ilustrat, revistă de călătorii și aventuri pe uscat și pe mare ipg iVD VѢTD HPg ^ Pe parcursul anului, abonații vor primi: săptămânal ilustrații Nu, încheind în sine mai mult de de coloane, text interesant și până la fig Cel mai bun Rusă și străină, artistică Gratuit volume lunar, ilustrații Cel mai bun străin artist, cuprinzând a doua jumătate a lucrărilor complete ale MAIN-RID În vor fi publicate următoarele romane ale acestui scriitor:) Rock Crawlers) Săgeți în Mexic) Liderul Gverillas) Insula Borneo) Locuința în deșert) Tineri sclavi) Țara de Foc) Aventurile cabanului Vyalyal) Vânători de plante) Marrons jamaicani) Bratara de aur) Băieții sunt în nord) Copiii pădurilor Q Tineri călători Prima jumătate a colecției Op Main-Rida a fost emis pentru abonați în În plus, abonații anuali cu o plată suplimentară de o rubrică primi premii de lux, constând din două bolpg artistic picturi (oleografie) Picturile sunt fiecare / * versh, în lungime și / a versh, în lățime, folosite în artist, cap br Kaufman la Berlin) Intrați în Bosfor într-o zi însorită de sud Din cărți prof Lagorio) Pavilionul Tsaritsyn din Peterhof sub lumina lunii Din cărți, artist Kondratenko Originalele acestor picturi au fost achiziționate special pentru premiul din Prețul abonamentului pentru ediția anuală cu aplicația al doilea sex, col op Main-Rida cu Ven si peres - r Cu cărți, - p

Admitere, rate: la abonament - ruble, până la aprilie și până la iulie, câte rublă Abonații care doresc să primească, pe lângă jur "În jurul lumii" din Iril pentru , prima jumătate a operei Mine-Read, emisă de un abonat în , formată din volume, încheind în sine următoarele romane:) Muntele pierdut) The Insula) Quads) Coloniștii din Transvaal) Călărețul fără cap) Deșertul de apă) Sora pierdută) Lupul de mare) Vânătorii de cranii) Fiicele unui squatter) Plimbarea lui Boer) Vânătorii de girafe plătesc suplimentar la prețul abonamentului cu livrare și transfer p Abordare; Moscova, str Valovaya, d T-va I D Sytina, ed zhur Vokrug Svita" Revista este publicată de Cel mai Înalt Aprobat T-vom I D Sytin Anul ABONAMENTUL ESTE DESCHIS PENTRU LA REVISTA ed "RECENZIE LITERARĂ Sarcina publicației este de a ajuta publicul cititor să înțeleagă masa de material tipărit care apare pe piața cărții și în presa periodică, trecând în revistă toate noutățile mai mult sau mai puțin remarcabile și interesante ale literaturii ruse Pentru acei cititori care nu au timp sau oportunitatea de a urmări reviste și cărți noi, o prezentare detaliată a conținutului noilor opere de literatură, cu citarea celor mai caracteristice pasaje din acestea, poate înlocui într-o anumită măsură cunoașterea directă cu acestea La aceste tipuri, se acordă o grijă deosebită pentru a se asigura că nr ediția oferă cel mai interesant material pentru lectură Revista este publicată săptămânal, duminica, în numere în formatul obișnuit al edițiilor săptămânale și ilustrate Persoanele care doresc să primească informații mai detaliate despre publicație și o listă de articole plasate în ea în cursul anului , vă rugăm să informeze redacția adresa lor Pret abonament cu acc şi retrans · timp de un an - ruble, timp de luni - ruble În străinătate timp de un an - p Rata este permisă: la abonare - și restul de ruble în Mai Redacție și adresa biroului: St Petersburg, th Rozhdestvenskaya st , , apt IO Locuitorii din Sankt Petersburg pot semna în departament cont ed la carte mag Popova (prospect Nevsky, clădirea Pasaj) Ed -Ied I V Skvortsov Biblioteca "Runivers " ? i * J Materiale pentru statistica jurnalului În (noiembrie) exemplare ale revistei "Probleme de filosofie și psihologie" au fost distribuite după locul abonamentului în felul următor: I În provincii: al -lea unsprezece * U - AA treizeci Kievskaya Herson Harkov Kazanskaya Tiflis Tauride Regiune Don trupe Livonian Saratov Moscova Poltava Tambov Cernihiv St Petersburg Perm Tverskaya Varşovia i Ryazan ! Vladimirskaya | Voronej ! "'TmM&I' Smolenskaya*^!- , Ekaterinoslav · ¿ Kursk Penza ■ Vyatskaya ^ Podolsk Orlovskaya Tula I Vilenskaya Orenburgskaya I Nijni Novgorod Volynskaya Irkutsk basarabean Simbirsk Tobolsk Yaroslavskaya Astrahan Minsk Regiunea Kuban Kostroma Samara Regiunea Transbaikal - / Regiunea Syr-Darvin Baku Novgorod Stavropol Mogilev Ufimskaya i și și și ' și $ și și i iZ iZ din ¿ K Í Yu Yu IO II III IV I În provincii: Erivan Kovno Regiunea Akmola Arhanghelsk Regiunea litoralului Lublin Grodno Vitebsk Regiunea Terek Kaluga Pskov Suwalki Lomjinskaya Regiunea transcaspică Curland Olonetskaya Petrokovskaya Regiunea Daghestan Regiunea Amur Regiunea Fergana Regiunea Semirechensk Kutaisi Plock Vologda Elizavetpolskaya Sedletskaya Yenisei Nylandskaya Estlandskaya Regiunea Yakutsk Radomskaya Regiunea Batumi Regiunea Samarkand · Vyborgskaya Kaliszskaya Regiunea Karsk Koledkaya Regiunea Turgai Total pe provincii St Petersburg Moscova In strainatate Plata totala I eu ! o: ! , ' ¡ (pe lângă gratuit şi schimb) ! b TOTAL Biblioteca "Runivers " În februarie va apărea al DOILEA volum al Année Psychologique, editat de domnii BONY și BINE, în colaborare cu domnii Ribot și Henri AL DOILEA VOLUM VA CONȚINE: Articole originale: Ribot: despre bolile de caracter BINE:

despre frica la copii Henri: despre primele amintiri din copilărie Binet și Courtier: asupra influenței tulburărilor psihice și activităților mentale asupra circulației sanguine și a respirației Bourdon: despre asocieri de idei Xilje: despre memorie etc -) Recenzii generale ale stării actuale a anumitor probleme, cum ar fi, de exemplu, celula, simțul mirosului, simțul tactil etc) Analize detaliate ale unui număr posibil mare de lucrări și eseuri de psihologie și științe conexe (filozofie, psihiatrie, neurologie etc)) O bibliografie completă a tuturor lucrărilor de psihologie publicate în în toate țările Al doilea volum va conține peste de pagini în ° TERMENI DE ABONAREA: Persoanele care doresc să se aboneze sunt rugate să trimită adresa completă cu o investiție de ruble (- franci pagini) la următoarea adresă: (Franţa) Franţa, M BINET, Paris, Sorbona Când apare volumul, acesta va fi disponibil din magazinul Alcan, Paris, bd Saint Germain pentru franci (= ruble) Biblioteca "Runivers" DE LA VANDĂRI DE CĂRȚI RENOME CĂRȚI NOI GEFDING Eseuri de psihologie bazate pe experiență Traducere din germană, editată de J Ko-lubovsky Ediția a doua cu modificări și completări semnificative SPb Preț două ruble, copeici pentru transport I Koluboyeky Anuarul filosofic Recenzie de cărți, articole și note, în principal în limba rusă, legate de cunoștințele filozofice Anul unu ( ) M Preţ i p de copeici, de copeici pentru transport Cei care prescriu cutare sau cutare carte de la Ya N Ko-lubovsky (Sankt Petersburg, Sergievskaya, ib) nu plătesc pentru poștă EXISTĂ AICI: WuNDT Hipnotism și sugestie Tradus de N Kolubovskaya M Pret copeici, copeici pentru expediere Biblioteca "Runivers" A fost lansată cartea unsprezece (noiembrie) publicaţie lunară literară şi politică "GÂNDIREA RUSĂ CUPRINS: Manifestul Suprem I Crimă (Poveste) A fl Cehov - II Epipsihidion Poemă de Percy Bysshe Shelley, tradus din engleză de K D Balmont -III Aniversare (Nu chiar o poveste obișnuită) A continuat I N Albova - IV Marcella Un roman al doamnei Ward Traducere din engleză de A S M Continuare -V Subteran (Eseu) A Serafimovici -VI Vii? (Quo Vadis) Un roman de pe vremea lui Nero Henryk Sienkiewicz Traducere din poloneză V N L Continuare -VII Trivia de literatură străină Traducere din franceză N N R -VIII Banca artizanală-industrială a zemstvo-ului provincial Perm IV X Ozerova -IX Din rezultatele cazului școlii zemstvo Sfârșitul lui Vl Cr -X Război între diferite popoare (Ch Letourneau "La guerre dans les diverses races humaines") I H K -XI T G Huxley NI A Menzbier -XII Din observaţii literare O T V -XIII Franţa înainte de Revoluţia (M Kovalevsky: "Originea democraţiei moderne" TI Moscova) P G Vinogradova -XIV Oligarhia conducătoare după Petru cel Mare A N Filippova -XV Atrocitățile turcești în Armenia (Pr D Greene: "Criza armeană și stăpânirea turcului") L -XVI Eseuri despre viața de provincie I I Ivanyukova - XVII Revizuirea internă -XVIII Recenzie străină V A G -XIX Artă Modernă Teatru Un Muzică A B -XX Imagini ale moravurilor moderne K M Stanyukovich -XXL * Scrisoare către redactor conservator moderat -XXII Departamentul bibliografic - XXIII Anunturi Abonament pentru acceptat (al șaptesprezecelea an de publicare) Pret: cu livrare si preot An luni luni luni lună În toate locurile din Rusia p p - p p - r În străinătate " " " " - Pentru abonații anuali, rata este permisă: la abonare, până la aprilie, iunie, octombrie pentru ruble Concesionare vânzătorilor de cărți în valoare de de copeici dintr-o copie anuală completă Nu li se fac concesii din abonamentele în rate Se plătește schimbarea adresei: se plătesc de copeici atunci când abonații urbani trec la cele nerezidențiale, de copeici se plătesc pentru schimbarea adresei unui nerezident în nerezident și a nerezidentului la adresa orașului Se acceptă abonamente: La Moscova, în

biroul revistei, la colțul Leontievsky per și Bolshaya Nikitskaya, d Nr - În Sankt Petersburg, în departamentul biroului revistei - la librăria N Fenu și K , Nevsky Prospekt, d Biserica Armenească La Kiev în librăria L Id? și-kovskato CÂND EDITUL ESTE DESCHIS un magazin de cărți rusești și străine cu abonament la toate revistele și ziarele publicate în Rusia Librăria acceptă la comision publicații străine și trimite toate cărțile existente la vânzare Editor-editor V N Lavrov Biblioteca "Runivers "